

D	4	11	18	25
S	5	12	19	26
Ch	6	13	20	27
P	7	14	21	28
J	1	8	15	22
Sh	2	9	16	23
Y	3	10	17	24

● ДОЛЗАРБ МАВЗУ

МАМЛАКАТ МАНФААТИНИ КЎЗЛАБ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2002 йил 6 ноябрдаги фармони билан мамлакатимизнинг иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш ҳамда божхона қонунчилигига қатъий риоя этилишини таъминлаш мақсадида 2002 йил 11 июлдаги «Ўзбекистон Республикаси ҳудудига истеъмол товарлари олиб келинишини тартибга солиш тўғрисида»ги фармонга қўшимчалар киритилди. Ҳўш, бу қўшимчалар нималардан иборат? Улардан кўзланган мақсад нима? Мухбиримизнинг ушбу саволларига Республика Бош прокуратураси умумий назорат бошқармаси бошлигининг ўринбосари Эдуард ДАНИЕЛЯН қуйидагича жавоб берди:

— Ушбу қўшимчага биноан, 2002 йил 10 ноябрдан бошлаб чегарадан божхона қонунчилигини бузган ҳолда кўп ва жуда кўп миқдорда товар ўтказилган ҳолатларда ушбу товарлар ва шу мақсадларни амалга оширишда фойдаланилган жисмоний ва юридик шахсларга тегишли автотранспорт воситалари қонунчиликда белгиланган тартибда давлат эгаллигига ўтказилади. Бундай чора қўрилишидан, биринчи навбатда, транспорт воситаларига эгалик қилувчи жисмоний шахслар ва мулкчилик шаклидан қатъи назар, ҳўжалик юритувчи субъектларнинг масъулиятини ошириш назарда тутилади.

Таъкидлаш жоизки, ҳўжалик юритувчи субъектлар мулкчилик шаклидан қатъи назар автокорхона раҳбарлари шу тоифадаги ҳўқуқбузарлик орқали моддий зарар қўришса, регресс тартибда судда даъво аризаларни қўзғатишга ҳақлидирлар. Қўшни давлатлар билан чегаралар очиклигидан фойдаланиб, божхона постларини четлаб ўтиб, айрим шахслар ўша давлатлар ҳудудидан турли автотранспортларда, аксарият ҳолларда ёлланган юк автомобилларида божхона назоратини четлаб ўтиб, айланма йўллар орқали мамлакатимизга кўп миқдорда товар олиб келмоқдалар. Бунга жуда кўп мисол келтириш мумкин.

Масалан, жорий йилнинг 1 ноябрь куни тунги соат 3 да Сирдарё вилоятининг Шолікор қишлоғида фуқаролар Э.Гадоев ва И.Исломов бошқарувидаги иккита «МАЗ» автомашинаси, фуқаролар В.Инкин, Б.Юнусов, Х.Юсупов бошқарувидаги учта «КамАЗ» автомашинаси ҳамда фуқаро Н.Норов бошқариб келатган «Шкода» автомашинаси ушланган. Улар жами 500 млн. сўмлик импорт товарларни олиб келатган эдилар. Ҳеч қандай ҳўжжатсиз ва божхона кўригидан ўтказилмаган мазкур юклар Қўзғистондан айланма йўллар орқали мамлакатимизга олиб қилинган ва Ҳўразм вилоятига етказилиши керак экан. Ушбу ҳолат бўйича жиноят иши қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб боришмоқда.

16 октябрь куни яна шу вилоятнинг «Малик» божхона постида давлат рақами 12 С 6806 бўлган, фуқаро К.Холов бошқариб бораётган «КамАЗ» автомашинаси ушланган. Фуқаро С.Алиевга тегишли, умумий қиймати 8 млн. 863 минг сўмлик доричармонлар ва тиббий асбоб-ускуналар ушбу автомашинада ноқонуний равишда Қўзғистондан мамлакатимизга олиб келинган. Бу факт юзасидан ҳам жиноят иши қўзғатилиб, Сирдарё вилояти прокуратураси тергов ҳаракатларини олиб боришмоқда.

Бундай ҳолатлар мамлакатимизнинг бошқа вилоятларида ҳам содир этилапти. Жумладан, 17 сентябрь куни Наманган вилоятида фуқаро Н.Сайдуллаев иккита ёлланма юк автомашинасида Хитойда ишлаб чиқарилган, умумий қиймати 55,8 млн. сўм бўлган 279 ўрам костюмбоп (19982 м) ва астарбоп (12964 м) матони Қўзғистондан мамлакатимизга олиб қирган пайтида унинг ноқонуний ҳаракатларига чек қўйилган.

Ҳеч кимга сир эмас, бундай фактлар, белгиланган бож ва тўловларни тўлашдан бўйин товлаш шаклида бўладими, ички бозорни бекарорлаштириш шаклида бўладими, бундан қатъи назар, мамлакат иқтисодиётига жиддий зарар етказиши. Шундан келиб чиқиб, Президентимизнинг ушбу фармони мамлакатимизга яқинчида товарлар келтирилишини бартараф этишнинг самарали воситаси бўла олади дейиш мумкин.

Ушбу Фармон ижросини таъминлаш Республика Бош прокуратураси, Адлия ва Ички ишлар вазирликлари, Давлат божхона қўмитаси зиммасига юклатилган. Шунингдек улар ҳўқуқбузарликларнинг олдини олиш мақсадида жойлардаги давлат ҳўқимияти органлари, оммавий ахборот воситалари билан биргаликда амалдаги қонунчиликнинг қоида ва талаблари ҳамда уларни бузганлик учун жавобгарлиқни аҳоли ўртасида кенг тушунтирилишини таъминлашлари зарур.

КУЗ

*Қизини турмушга берган онадай,
Маҳзун ҳаёл сурар останада куз.
Бир қадам қўймас, у останада...
Шунчалар гўзалдир, шунчалар маънос.*

*Юзлари саргайган япроқларини
Оловга беомон отар оламон.
Руҳан тинглаяпман титроқларини,
Кўзларидан эса оқмоқда армон...*

Нодирахон УСМОНОВА,
Фаргона вилояти

А. Тўраев олган суратлар

Чоршанбадан Чоршанбагача

6 ноябрь

Қонунчиликни мустаҳкамлаш муаммолари ва прокурор-тергов ходимларининг малакасини ошириш марказида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси тузилмавий бўлимлари бошлиқларининг ЕХХТнинг омбудсманлар масалалари бўйича халқаро эксперти жаноб Готтерер (АҚШ) бошчилигидаги делегацияси билан учрашуви бўлиб ўтди. Учрашувда ЕХХТнинг демократик институтлар ва инсон ҳўқуқлари бюроси вакили жаноб Штефан (Германия) ҳамда Ўзбекистон Республикаси Омбудсман аппаратининг масъул ходими ҳам иштирок этдилар.

7 ноябрь

Ўзбекистон Президенти Ислоҳ Каримов Оксаройда Франция ташқи ишлар вазирлиги давлат котиби Рено Мюэльенни қабул қилди.

8 ноябрь

Франция Президенти Жак Ширакнинг мамлакатимиз Президентига йўллаган мактуби матбуотда эълон қилинди.

9 ноябрь

АҚШ давлат котибининг ўринбосари Лорн Крейнер раҳбарлигидаги делегация аъзолари Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлигида бўлди.

11 ноябрь

Олий Мажлиснинг Оила ва аёллар муаммолари комиссияси ҳамда Қонунчилик ва суд-ҳўқуқ масалалари қўмитаси ҳамкорлигида «Оналик ва болалик давлат ҳўимосида» мавзусида илмий-амалий конференция бўлиб ўтди.

Моҳият

*Меҳру шафқат ва
лутфу карам эшиги
ни дўстлари йўлига
очиб қўйган, улар-
нинг ҳўжжатларини
чиқарган дўст — энг
самимий дўстлардан
саналади. Дўстидан
биронта нарсасини
аяган одам дўстлик-
ка ярамайди.*

Хусайн воиз
Кошифий

● УЧРАШУВ

ДУНЁ САҲНИДАГИ ЎЗБЕК

Тил — ижтимоий ҳўдиса, халқ мулки. Жамият ривожлангани сайин тил ҳам бойиб бораверади. Ўтган аср бошларида тилимизга завод, электр, телеграф каби сўзлар кириб келган бўлса, аср охирига келиб лугатимиз бизнес, биржа, акция каби сўзлар билан бойиди. Бу яхши. Аммо бир ўзбек сифатида мени бизнинг сўзлар ҳам бошқа тилларга кириб бораётгани деган савол қизқитирар эди. Бугун бу саволга бемалол ҳа деб жавоб бериш мумкин. Айни пайтда ер юзининг қаерида бўлишидан қатъи назар, ўзбек кураши бўйича мусобақа ўтказилаётган бўлса, ўша жойда ҳалол, ёнбош, гирром, тўхта, чала, вақт сингари ўзбекча сўзлар янграйди. Ўзбек, Ўзбекистон номини дунё билди.

Фахр билан бундай деётганимнинг боиси бор, албатта. Буларнинг ҳаммаси — истіқлол самараси. Ахир Халқаро кураш ассоциацияси тузилгани-ю ўзбек кураши бўйича жаҳон ва қитъа чемпионатлари мунтазам равишда ўтказилаётганидан қувонмаган ўзбек бормикан? Ҳадемай ўзбек кураши олимпия ўйинлари дастурига ҳам киритилади.

Ўтган жума куни Республика Бош прокуратураси мажлислар залида Халқаро кураш ассоциацияси президенти Комил Юсупов билан учрашув бўлиб ўтди. Унда К.Юсупов прокуратура ходимларига ўзбек кураши тарихи, Халқаро кураш ассоциациясининг тузилиши, мамлакатимизни дунёга танитиш учун ассоциацияда қилинаётган ишлар хусусида сўзлаб берди.

(Ўз муҳбиримиз)

HUQUQ

YURIDIK GAZETA

Ta'sischiilar:

O'zbekiston Respublikasi

Bosh prokuraturasi,

Toshkent shahar va

Toshkent viloyati

prokuraturalari,

«Qonun himoyasi» jurnali

Bosh muharrir:

Abduxoliq

ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:

Mels Naimov,

Dilshod Islomov

(Bosh muharrir o'rinbosari),

Jahongir Sharofboyev

(mas'ul kotib),

Lola Shomurodova,

Muxtor Shodmonov.

Gazeta Davlat matbuot qo'mitasida №00150 raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr ko'rsatkichi - 231, 232.

Manzil: Toshkent shahri, akademik Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 133-82-34.

Reklama va e'lonlar: 133-82-34

E-mail: huquq@infonet.uz

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalarga qaytarilmaydi. Mualliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Gazetada bosilgan fakt va dalillar uchun muallif mas'ul. Nashrimizdan ko'chirib bosilganda «Huquq»dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijorat ahamiyatiga molik materiallar ** belgisi ostida chop etiladi.

Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. «Huquq» original-maketi

Gazeta «Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi boshqaruvchisi o'zbekistonida ofset usulida A-3 formatda chop etildi. Korxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko'chasi, 41.

Buyurtma 7 - 975
Nusxasi — 12.082

Gazeta haftaning chorshanba kunlari chiqadi

Naybatchi muharrir:
H. NISHONOV

Naybatchi: F.MAMASHARIPOV

Sotuvda erkin narxda

1 2 3 4 5 6 7 8

Bosma naxsona topshirish vaqti 20.00
Bosma naxsona topshirildi 18.30

● ПРОКУРАТУРА ФАОЛИЯТИ

ХАЛҚ ИШОНЧИ — ОЛИЙ МАСЪУЛИЯТ

— **Хурматли Гафур Латипович!** Бугунгача кўлга киритган ютуқларимизнинг барчаси, шубҳасиз, истиқлол туфайлидир. Келинг, аввало қонунчилик соҳасида амалга оширилган ишлар ҳусусида гаплашсак.

— Дарҳақиқат, мамлакатимиз мустақилликка эришган дастлабки йиллардан қўққий-демократик, эркин фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлидан бормоқдамиз. Бундай жамиятда қонун устуворлигини таъминлаш муҳим аҳамият касб этади. Шунинг билан қонун ҳужжатлари амалда. Умуман, истиқлол йилларида парламенти-

миз томонидан 400 дан ортиқ қонун қабул қилинган. Қолаверса, биз ақинда 10 йиллигини нишонлайдиган Конституциямиз ҳам халқро ҳуқуқнинг умум эътирофи этилган қонунлари ва нормаларига асосланади.

Наманган вилояти прокуратура органлари томонидан ҳам қонун устуворлигини таъминлашга қаратилган саъй-ҳаракатлар йилдан-йилга ўзгача мазмун касб этиб бормоқда. Жиноятчиликнинг олдини олиш, унга қарши кураш борасида муайян ишлар амалга оширилган. Ходимларимиз ўқув даргоҳлари, маҳалла ва қорхоналарда мунтазам равишда аҳоли билан турли учрашувлар ўтказиб, қонунларимизнинг моҳиятини ҳаётий мисоллар билан тўшунтиришяпти. Бунинг самараси ўлароқ жорий йилнинг ўтган тўққиз ойида жиноятларнинг бирмунча камайишига эришилди.

— **Сир эмас, ҳозир мамлакатимиз ўтмиш даврини бошдан кечирмоқда. Давлат бошқарувида таалафқили айрим ишларнинг ўзини ўзи бошқариш органларида берилганлиги, жамоат назоратида эътибор кўчаптирилгани, жамият ҳаётининг эркинлаштирилганлиги эзу мақсад йўлида набатдаги қадам дейиш мумкин.**

— Президент Ислам Каримов иккинчи чакриқ Олий Мажлисининг тўққизинчи сессиясида сўзлаган маърузасида бу масалага яна бир бор эътиборни қаратди. Демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш, фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг устувор йўналишларини белгилаб бериб, бу масала давлатимиз тараққиётининг асосий негизи эканини алоҳида таъкидлади.

Фуқароларнинг ўзини ўзи

НАМАНГАН ВИЛОЯТ ПРОКУРОРИ, АДЛИЯ КАТТА МАСЛАХАТЧИСИ ГАФУР БАРНОЕВ БИЛАН СУХБАТ

бошқариш органлари — маҳалла институти, турли жамоат бирлашмаларига бошқарув идоралари вазифаларини босқичма-босқич ўтказиш тажрибаси ўзини оқлаётганини бугунги давр яққол кўрсатиб турибди. Зеро, назорат билан шуғулланувчи органлар қанчалик қўлайса, амалдорларнинг тўрачилиги, коррупция шунчалик ўсаяверади. Шу боис жамоат назоратини кўчаптириш диққат марказимизда туриши керак.

Эътироф этиш лозимки, айрим ҳўжалик юритувчи субъектларнинг ишчи-хизматчиларга ўз вақтида маош беролмаётгани вазиятга ўз таъсирини кўрсатмай қолмайди. Бу ҳолат айрим одамларни моддий эҳтиёжини қондириш учун ташмачилик ва бошқа ноқонуний ҳаракатларга ундаши шубҳасиз.

— **Ушбу саволи ҳам беосита юқоридаги саволнинг давоми дейиш мумкин. Янги тахрирдаги «Прокуратура тўғрисида»ги Қонунда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига риоя этилиши устувида назорат қилиш алоҳида боб сифатида ўз аксини топган. Бундан кўринадики, ушбу масалага эътибор ҳар қачонгидан-да кўчаптирилган...**

— «Прокуратура тўғрисида»ги Қонуннинг III-бўлим, 2-боби ҳам «Фуқаронинг ҳуқуқлари ҳамда эркинликларига риоя этилиши устувида назорат» деб аталган. Қонуннинг 25-моддасида прокурор ўз зиммасига юқланган вазифаларини бажара бориб, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини бузилганлиги тўғрисидаги ариза, шикоят ҳамда бошқа маълумотларни қўриб чиқиши ва текшириши, аризаларга уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш тартибини тушунтириши, қонунни бузган шахсларни жавобгарликка тортиш ҳамда етказилган зарарини қоплаш чораларини қўриши белгилаб қўйилган. Қонунга биноан фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатини ҳимоя қилиб судга даъво аризаси қилиш ҳам прокурор вазифасига кирди.

Маълумки, 1994 йил 6 майда «Фуқароларнинг муқожаатлари тўғрисида»ги Қонун қабул қилинган эди. Бироқ бугунги давр мазкур қонунни янада муқаммаллаштириши ҳаётий эҳтиёж сифатида юзага чиқариб қўйди. Бинобарин, биз ҳуқуқий-демократик, эркин фуқаролик жамияти қураётган эканмиз, бундай инсонпарвар жамиятда ҳар бир фуқаронинг муқожаатлари ариза ёки шикоятни давлат идоралари томонидан қабул қилиниши, қўриб чиқилиши ва ҳал этилишига муносабат ҳам демократик қоида ва талабларга мунанд бўлиши керак. Шунинг учун ҳам парламентимизнинг иккинчи чакриқ тўққизинчи сессиясида янги тахрирдаги «Фуқароларнинг муқожаатлари тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси депутатлар томонидан биринчи ўқишда қабул қилиниб, умумхалқ муҳокамасига ҳавола этилди.

Лойиҳада айнан фуқароларнинг муқожаатлари ва қўриб чиқиши

муқаммаллаштириш кўзда тутилган. Бу ҳуқуқ бузилган фуқароларнинг қонуний манфаатларини ҳимоялаш билан бирга, ҳуқуқий жиҳатдан асосланмаган шикоят ва аризаларни камайитиришга хизмат қилади.

— **Прокуратура фаолиятида умумий назорат алоҳида ўрин тутади. Хусусан, маҳаллий ўзини ўзи бошқариш идоралари ишчи мувофиқлаштириш, шунингдек, аҳолини ижтимоий ҳимоялаш борасидаги назорат вилоят прокуратура органлари томонидан қай тарзда бажарилаётган?**

— Маълумки, прокуратура қонунлар ижроси устувида назоратни амалга оширади. Ўзбекистонда қўққий-демократик ҳимоялаш сиёсатининг устувор йўналишларидан биридир. Бу борада қўққий-демократик ҳимоялаш сиёсатининг устувор йўналишларидан биридир. Бу борада қўққий-демократик ҳимоялаш сиёсатининг устувор йўналишларидан биридир. Бу борада қўққий-демократик ҳимоялаш сиёсатининг устувор йўналишларидан биридир.

Вилоят ҳокимлигининг Меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш бoш бошқармаси томонидан ёлғиз қарияларга озиқ-овқат маҳсулотлари ва кир ювиш воситаларини имтиёзли етказишда лимитга нисбатан 251,3 минг сўм кам маблаг сарфланган. Шунингдек, пенсионерларга пенсия ва нафақаларни тўлашни молиялаштириш ўз вақтида амалга оширилмасдан, кечиктириш юбориш ҳолатлари ҳам йўл қўйилган.

«Наманган почтаси» акционерлик жамиятида ҳам пенсия тўловлари муддати кечиктириб юборилганлиги аниқланди. Энг ачинарлиси эса, почта филиаллари томонидан турли хил лотереялар, газета-журналлар пенсия ва нафақаларга мажбурий равишда қўшиб берилиб, қарияларимизнинг ҳуқуқлари поймол этилаётганидир. Бундай ҳолат жамиятнинг Наманган шаҳар, Давлатбод, Уйчи туман филиаллари фаолиятида учрайди.

Ноқонуний ҳолатларни бартараф этиш юзасидан мутасадди шахсларга нисбатан тегишли прокурорлик таъсир чоралари қўйилган.

— **Жамоатчиликнинг хабари бор: прокуратура органлари вояга етмаганларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, ишчилик муаммоларини бартараф этиш борасида ҳам етакчи ўрин тутмоқда...**

— Бунинг боиси бор, албатта. Давлатимиз мустақиллигини қўққий-демократик даврдан оқибат буюк келажак барпо этишнинг ўз олдига мақсад қилиб қўйди. Ана шу ниятнинг рўёби сифатида ёшлар ҳаётига эътибор, таълим-тарбия масаласи мамлакатимиз ижтимоий сиёсатидаги устувор вазифалар қаторидан жой олди. Маълумки, ўрта мактабни битирган ёшларнинг ҳаммаси ҳам институт талабаси бўлавермайди. Вояга етмаганлар ўртаси-

даги жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда ана шундай ёшларнинг бекор қолмаслиги, фойдали меҳнат билан банд бўлиши фойда муҳим. Шу мақсадда вилоят прокуратураси органлари томонидан шаҳар ва туманларда мунтазам равишда «Меҳнат ярмаркалари» ўтказиб келинмоқда. Натижада қўққий-демократик ҳимоялаш, қизиқишига қараб ўқув курсларида касб-хунар ўрганилди. Шу тариқа вилоятимизда вояга етмаганлар ўртасидаги жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликлар камайишига эришилди.

— **Газетхонларни қизиқтирган бир савол: прокуратура ходимининг маънавий қийфаси қандай бўлиши керак? Кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш вилоят прокуратураси органларида қандай йўлга қўйилган?**

— Жамиятда қонун устуворлигига эришиш, адолат таъминлашнинг қарор топтириш учун, аввало, ҳуқуқий муқофаза қилиш органлари ходимлари қонунларни муқаммал биладиган, уларга ҳурмат ва итоатни ҳаёт мезонига айлантирган фидойи инсонлар бўлмоғи даркор. Яна қонун ҳимоячиси бўлишдек масъулиятни зиммасига олган кишидан ҳалол бўлиш, ўз фаолиятида адолат ва ҳақиқат таъминлашнинг дастур деб билиш талаб этилади. Чунки юртимизнинг истиқбол етук билим ва тажрибага эга бўлган юксак маънавиятли мутахассис кадрларга боғлиқ.

Шундан келиб чиққан ҳолда вилоят прокуратурасида кадрлар масаласига биринчи даражали вазифа деб қаралиб, бу йўналишдаги ишларимиз Республика Бош прокуратурасининг топириқлари асосида ташкил этилган. Биз кадрларни танлаш, жой-жойига қўйишда кўпроқ изланувчан, ўз ишига жонқуярлик билан ёндошадиган ёшларга таянамиз. Ёш ҳуқуқшуносларимиз ҳам ўзларига билдирилган ишончнинг оқлаш ҳаракатидалар. Шунинг назарда тутилган ҳолда вилоят прокуратурасида ходимларни лавозимга тайинлаш, уларнинг касб маҳоратини ошириб боришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Кадрлар билан ҳар ойда ўқув машғулотлари ўтказиш аънава тусига кирган. Машғулотларнинг таъсирчанлигини ошириш мақсадида уларга соҳа мутахассислари ҳамда турли институтларнинг ўқувчи-профессорлари таклиф қилинади.

Жумладан, 2002 йилнинг ўтган даври мобайнида «Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги, шунингдек, «Прокуратура тўғрисида»ги қонунлар тарғиботи, уларнинг аҳамияти ва ушбу қонунларни ҳаётга тадбиқ этиш каби бир қатор мавзуларда ўқув машғулотлари ўтказилди.

Хулоса қилиб айтганим бўлса, мамлакатимизда амалга оширилган ислохотлар самараси кадрларга боғлиқ экан, бу масала деомо вилоят прокуратурасининг эътиборида бўлади.

Сухбатдош:

Шўқратбек ДЕХҚОНОВ,

«Дийнат» газетаси бош муҳаррири

● ҚАРОР ВА ИЖРО

Хоразм вилояти прокуратура идоралари томонидан Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йилдаги 154, 208 ва 209-қарорлари ҳамда Ўзбекистон Президентининг 24 июнь ва 19 июлдаги фармойишлари ижросини таъминлаш юзасидан муайян ишлар амалга оширилмоқда.

БОЗОРЛАР ТАРТИБГА ТУШАДИ

Жорий йилнинг 9 сентябрь куни вилоят ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларининг мувофиқлаштирувчи кенгаши ўтказилиб, унинг қарорига асосан суд, афлия, ички ишлар, молия, солиқ ва божхона идоралари ходимларидан иборат махсус штаб ва ҳудудлар бўйича ишчи гуруҳлари тузилди. Уларнинг фаолияти мувофиқлаштириб борилаёпти. Мазкур гуруҳлар асосий эътиборни фуқароларга қайд қилинган ҳукумат қарорлари талабларини тушунтиришга, бозорлар фаолиятини тартибга солишга, шунингдек, хориждан келтирилатган товарларни божхонада бекаму-қўст расмийлаштиришга қаратмоқда. Шунингдек, бозорларга бириктирилган солиқ, ички ишлар, ветеринария ҳамда санитария назорати ходимларининг фаолияти ҳам назоратга олинган.

Мазкур қарорлар ижросини таъминлаш юзасидан ишчи гуруҳи аралашуви билан вилоятдаги бозорларда савдо қилувчи тadbirkorларнинг товарлари божхона кўригидан ўтказилди ва улардан 18800 АҚШ доллари миқдорига ягона бож тўлови ундирилиб, бюджетга туширилди.

Вилоят прокуратураси идоралари томонидан жиноят предмети ёки далили ашё сифатида олиб қўйилган ва қонунда белгиланган тартибда суд қарорлари билан мусодара қилинган товарларнинг белгиланган тартибда сотилишини таъминлаш, шаҳар ва туманларда фаолият кўрсатган махсус комиссияларнинг сотувдан тушган пул маблағларини бюджетга ўз вақтида ва тўлиқ тушиши борасидаги фаолияти доимий назоратга олинган.

Вазирлар Маҳкамасининг 154-қарори ижроси юзасидан ўтказилган текширишларда 1110 та ҳуқуқбузарлик аниқланган бўлиб, 199,5 млн. сўмлик товар-моддий бойликлар олиб қўйилган. 1067 нафар шахс маъмурий жавобгарликка тортилган ва қўпол қонунбузилишлар юзасидан 43 та жиноят иши кўзғатилган.

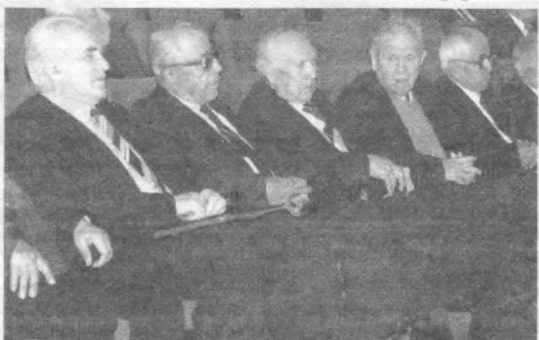
Жумладан, Ҳазорасп улғуржи-чакана савдо ишлаб чиқариш корхонасида ўтказилган текширишда корхона раҳбари Б.Искандаров мансаб ваколатини суистеъмоли қилиб, мусодара қилинган ҳамда сотувга чиқарилган халқ истеъмоли молларининг сотувидан тушган 3.837.000 сўм пулни бюджетга топширмасдан бошқа мақсадларга ишлатиб юборганлиги аниқланди.

Шунингдек, 22-23 июнь кунлари ўтказилган махсус тadbirkor О.Отанов божқарувидаги юк автомашинасида фуқаро С.Қиличова ва Б.Хожиевалар 7,8 млн. сўмлик хорижда ишлаб чиқарилган ҳар қил стакан ва аёллар соябонларини, Ф.Раҳимов божқарувидаги юк автомашинасида эса фуқаро Т.Каримова 6,8 млн. сўмлик шаҳар ва чойни Гурлан тумани «Янгиобод» ширкат ҳўжалигининг Туркменистон билан чегарадош қисмида ҳеч қандай ҳужжатларсиз, божхона назоратини четлаб мамлакатимиз ҳудудида олиб келаётганида ушландилар. Ҳозир юқоридаги ҳолатлар бўйича кўзғатилган жиноят ишлари судга юборилган.

Б.САРДОРОВ,
Хоразм вилояти прокуратурасининг
умумий назорат бўлими бошлиғи

● РЕСПУБЛИКА БОШ ПРОКУРАТУРАСИДА

ФАХРИЙЛАР ЭЪЗОЗДА

Душанба куни Республика Бош прокуратурасида навбатдаги йиғилиш бўлиб ўтди. Мажлисга прокуратура тизимида узоқ йиллар самарали ишлаган фахрийлар таклиф этилди. Йиғилишда республика Бош прокурорининг биринчи ўринбосари А. Эргашев бошқарди.

— Ушбу йиғилишимиздан мақсад яна бир хайрли ишни бошлашдир. Маълумки, бу йил Президентимиз ташаббуси билан Қарияларни қадрлаш йили деб эълон қилинган эди, — деди нотиқ. — Бош прокуратура фахрийларнинг ижтимоий ҳимояси масаласида бир мунча ишларни амалга ошириб келмоқда. Келажақда бу савобли ишлар яна давом этади.

Шундан сўнг йиғилиш кун тартибига Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг фахрийлари ижтимоий қўллаб-қувватлаш жамоатчилик марказини ташкил қилиш, Низомини тасдиқлаш ва унинг раҳбарини сайлаш масаласи қўйилди. Йиғилишда марказ низоми тасдиқланди. Фахрийларни қўллаб-қувватлаш жамоатчилик маркази раҳбари этиб прокуратура тизимида узоқ йиллар ишлаган Б. Калонов сайланди.

● ЖУРНАЛИСТ СУРИШТИРУВИ

ҒАЛАТИ БҲҲҲҲ

А.Мисиров тинчгина ишлаб юрганди. Бир кўнгилсиз воқеа сабаб бўлди-ю, ҳаммаси остин-устун бўлиб кетди.

Шу йилнинг 28 июль куни Сурхондарё вилояти Ички ишлар бошқармаси томонидан раҳбарлардан бири номига ахборотнома йўлланган. Уни қандай эълондан бўлса, шундай-лигина келтирмайсиз:

«2002 йил 25 июлдан 26 июлга ўтар кечаси соат тахминан 01 лар чамасида Термиз-Ангор йўлининг 24-км.да фуқаро А.Алиқуллов бошқарувида бўлган «ЗИЛ-138» маркали 19 АЕ 716 давлат белгилли юк автомашинаси вилоят ИИБ ДАНБ ходимлари томонидан тўхтатиб текширилганда, автомашинада ҳужжатсиз 72 халта аммиакли селитра минерал ўғити борлиги аниқланган.

Текширишлар давомидида ушбу 150340 сўмлик 3600 кг минерал ўғитни Музаброт тумани «Агрокиметаминот» базаси ишчиси И.Эсанов база омборхонасидан Ангор тумани Ш.Рашидов жамоа ҳўжалиги «Озод Бухоро» маҳалласида яшовчи фуқаро Х.Жўраевага 94000 сўмга сотганлиги аниқланган.

Тумонланувчилар: Жўраев Худоймурод Нурбоевич, 1974 йил 10 февралда Ангор туманида тутилган. Миллати ўзбек, маълумоти ўрта, оилали, икки нафар фарзанди бор. Ангор тумани Ш.Рашидов жамоа ҳўжалиги «Озод Бухоро» маҳалласида яшайди.

Эсанов Исмоил Омонович, 1970 йил Бойсун туманида тутилган, миллати ўзбек, маълумоти ўрта, оилали, уч нафар фарзанди бор. Музаброт туманлараро «Агрокиметаминот» ҳиссдорлик жамиятида ишчи бўлиб ишлайди.

Ушбу ҳолат юзасидан 2002 йил 26 июль куни Х.Жўраев ва И.Эсановларга нисбатан ЖКнинг 171-моддаси 1-қисми билан 18/9138-сонли жиноят иши кўзғатилиб, вилоят ИИБ тергов бошқармаси томонидан тергов ҳаракатлари олиб борилмақда.

Бундай олиб қараганда А.Мисировга тўғридан-тўғри алоқаси бўлмаган ана шу икки энлик хат унинг меҳнат фаолиятида кескин бурилиш ясади.

30 июль куни вилоят «Қишлоқҳўжаликим» акциядорлик жамияти раисининг «Лавозимидан четлатилиш тўғрисида»ги 27-буйруғи чиқарилди. Унда содир этилган жиноий хатти-ҳаракат қисқача баён этилган, ушбу ҳолат бўйича жамиятнинг Музаброт туманлараро филиали мудирини бевоқифа жавобгар деб аталди. Буйруқдан қўйири:

● БУЙРУҚАМАН

Базага келтирилган минерал ўғитларни белгиланган тартиб асосида саклаш ва борадаги қондаларига яхши эътибор бермаганлиги ва бу борада назоратни сўсайтирганлиги...ўшун жамиятнинг Музаброт туманлараро филиали мудирини А.Мисиров Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 113-моддасига асосан эгалаб турган лавозимидан четлатилсин».

Энди марҳамат қилиб, мазкур буйруқда қайд этилган Меҳнат кодексининг 113-моддаси билан танишинг: «Ходимни ишдан четлаштиришга, қонунда назарда тутилган ҳоллардан ташқари, йўл қўйилмайди.

Алкоголли ичимликдан, гиёҳвандлик ёки токсик модда таъсиридан мастлик ҳолатида ишга келган ходим шу куни (сменда) ишга қўйилмайди.

Ходим мажбурий тиббий кўрикдан ўтишдан бўйин товлаган ёки ўтказилган текширишлар натижалари бўйича тиббий комиссия тавсияларини бажармаган тақдирда, иш берувчи уни ишга қўймаслиққа ҳақлидир.

Ходим иш берувчининг айби билан ғайриқонуний равишда ишдан четлаштирилганда ходимга етказилган зарарни ушбу кодексда назарда тутилган тартибда тўлаш мажбурийати иш берувчига юклатилади».

Сизга аёнки, А.Мисировнинг алкоголли ичимликка ҳам, гиёҳвандликка, токсик моддага ёки мажбурий тиббий кўрик ҳам мутлақо алоқаси йўқ, ҳатто бу ҳақда гап-сўз бўлиши ҳам мумкин эмас. Шундай экан, ушбу ҳолатда ходимга

нисбатан кодекснинг бу моддасини қўллаш ҳайратланарли, айни замонда қўлғули эмасми?

Шунга қарамадан ўша куниёқ юқоридаги буйруққа асосан ходим билан тузилган меҳнат шартномаси иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилинган. Ва бу ҳақда А.Мисировнинг меҳнат дафтарчасида қайд этилган.

Яна 27-буйруққа қайтсак, унга ҳиссдорлик жамияти раиси Ш.Болтаевдан ташқари шартнома ва ҳуқуқ бўлими бошлиғи Ж.Диев, жамият раиси муовинлари М.Умарқонов, Б.Жўраев, қасаба уюшма қўмитаси раиси Б.Қўвондиқов ва жамиятнинг кадрлар бўйича етакчи мутахассиси С.Тоғаева ҳам жимжимдор имзолар чекишган. Бирок афсуски, улардан бирортаси ҳам «Ҳой биродарлар, шовманлар, биз қўл қўйиб тасдиқлаётган ушбу буйруқ қонунга тўғри келади-ми? Ходимга нисбатан адолатсизлик қилмаётганимизми?» деганган. «Раис нима деса шу да...» деб имзо чекаверишган.

Яна бир эътироз: Меҳнат кодексининг 107-моддасида «Иш берувчининг буйруғида меҳнат шартномасини бекор қилиш асослари ушбу кодекснинг 87, 89, 97, 100, 105, 106-моддалари таърифига ёки меҳнат шартномасини бекор қилишнинг ҳўжалим асосларини назарда тутувчи бошқа норматив ҳужжатлар таърифига тўла мувофиқ ҳолда эълон қилинган, кодекснинг ёқуд бошқа норматив ҳужжатларнинг тегишли моддаси (банди) далил қилиб кўрсатилган» деб очик-ойдин ёзилган.

Аммо биз қаламга олаётган буйруқнинг охирида негадир ўша 113-модда эмас, вилоят ИИБнинг 18/567-сонли хати асос қилиб кўрсатилган.

Дароқе, мазкур жиноят ишининг натижаси нима бўлди дерсиз? Бу саволга жавоб тариқасида вилоят ИИБ тергов бошқармаси катта терговчиси Х.Шернаев томонидан берилган маълумотномани келтириш мақсадга мувофиқдир:

«Олиб боришдан тергов ҳаракатлари давомидида «Агрокиметаминот» раҳбари А.Мисиров ва базанинг моддий жавобгар шахсларининг ушбу жиноятга алоқаси йўқлиги аниқланган».

Ажаб, тергов органи А.Мисировни айбсиз деб турган бир пайтда беришма раҳбарияти уни ҳамон айбдор деб оёқ тираб турибди. Буни қандай баҳолаш мумкин?!

Никоят, яна бир ҳолат ҳақида тўхтамай ўтолмаймиз. Вилоят «Қишлоқҳўжаликим» ҳиссдорлик жамиятининг Музаброт туманлараро филиали ходимлари аввал-бошдан ўз раҳбарларининг ишдан бўшатилишига қарши чиқмаган. Ушбу буйруқни эълон қилиш мақсадида жамият раҳбарлари томонидан жамоада ўтказилган йиғилишда сўзга чиққан ҳайдовчи Х.Алимов «...бир кишининг қилими билан ишдан олинадиган раҳбаримизнинг нима айби бор? Айбдорнинг ўзи жиноятчи учун жавоб берсин» деган. А.Самалдов ҳам унинг фикрини қувватлаб «...жамоамиз сизлардан А.Мисировни ўз вазифасига қайтариш чорасини кўришларингизни сўрайди» деган.

Бундай идик муносабатнинг ўзига яраша сабаблари бор, албатта. А.Мисиров 1981 йилдан буюн ушбу ташкилотда ишлаб келган, кейинги 12 йил мобайнида эса раҳбар сифатида фаолият кўрсатган.

Бизнинг эътиборимизни яна бир нарса ўзига тортди. Унинг меҳнат дафтарчасида ана шу давр мобайнида ходимнинг ўн бир марта мувофотланганлиги расмий равишда қайд этилган. Аммо интизомий ёки бошқа бирор-бир жазо қўллангани тўғрисида ҳеч қандай ёзув йўқ. Афсуски, мутасадди раҳбарлар барибир жамоанинг хоҳиш-истагини инобатга олишмаган. Оқибатда бу ҳақда республикамизнинг бир қатор маҳкамаларига, жумладан бизнинг тахририятимизга ҳам ўқитиз тўқиб киши имзо чеккан ариза-шикоятлар йўлланган.

Ҳар қандай низо ва норозиликларга барҳам беришининг ягона йўли масалани қонуний ва адолатли ҳал этишдир.

Қурбон ЖўРАНАЗАРОВ,
«Хўқуқ» муҳбири

ТАХРИРИЯТДАН:

Мазкур мақолани нашрга тайёрлаш жараёнида бизга маълум бўлишича, 2002 йил 4 ноябрь куни фуқаролик ишлари бўйича Термиз туманлараро судида ушбу низоли иш судья Д. Алмуратовга раислигида қўриб чиқилиб, ҳал қилув қарори чиқрилган. Қуйда ушбу қарордан қўчирмани эътиборингизга ҳавола этамиз.

...Баён этилганларга асосан ва Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 111-моддасини ҳамда ФПКнинг 203-206-моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛДИ:

Давьогар Мисиров Абдурашитнинг жавобгари вилоят «Қишлоқҳўжаликим» Давлат акциядорлик бирлашмасига нисбатан «Ишга тиклаш, мажбуран бекор юрган кўнлари учун иш ҳақи ва 2000000 сўм маънавий зарарни ундириш ҳақида»ги даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Вилоят «Қишлоқҳўжаликим» акциядорлик бирлашмасининг 2002 йил 26 август кўнидаги 29-сонли буйруғи тўлиқ бекор қилинсин.

Мисиров Абдурашит Музаброт туманлараро «Қишлоқҳўжаликим» филиали мудирини лавозимига ўз ишига қайта тиклансин.

Вилоят «Қишлоқҳўжаликим» акциядорлик бирлашмаси зараридан Мисиров Абдурашит фойдасига унинг мажбурий бекор юрган кўнлари учун 2002 йил 26 августдан шу кўнга қадар 158640 (бир юз эллик саккиз миң олти юз қирқ) сўм иш ҳақи ундирилсин.

Мисиров Абдурашит фойдасига вилоят «Қишлоқҳўжаликим» акциядорлик бирлашмаси зараридан 50000 (эллик миң) сўм маънавий зарар ундирилсин.

Давьогар Мисиров Абдурашитнинг жавобгари вилоят «Қишлоқҳўжаликим» акциядорлик компаниясига нисбатан «200000 сўм моддий зарарни ундириш ҳақида»ги даъво қисми иш юритишдан тугатилсин.

Қарорнинг ишга тиклаш қисми дарҳол ижро этилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тарафлар қарор эълон қилинган кўндан бошлаб 20 кўн ичида шу суд орқали Фуқаролик ишлари бўйича Сурхондарё вилоят судига апелляция тартибидида шикоят, протест келтиришга ҳақлиқдирлар.

Раислик этувчи
Д.АЛМУРАТОВА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ

Ўзбекистон Конституциясининг 7-моддасига мувофиқ халқ — давлат ҳокимиятининг бирдан-бир манбаидир. Ўзбекистонда давлат ҳокимияти халқ манфаатларини кўлаб, Конституция ҳамда унинг асосида қабул қилинган қонунлар ваколат берган идоралар томонидангина амалга оширилади. Халқнинг хоҳиш-иродаси давлат сиёсатини белгилаб беради. Бу сиёсат инсон ва жамиятнинг фаровонлигини, фуқароларнинг муносиб турмушини таъминлашга қаратилган бўлиши керак.

Тўғриси айтганда, танланган йўл халқимиздан матонатни, машаққатли меҳнатни талаб қиларди. Шошма-шошарликка йўл қўймасдан, тадрижий йўл билан сиёсий, иқтисодий ва маънавий-маърифий ислохотларни ўтказиш лозим эди. Юртбошимиз ана шундай кенг қамровли ислохотларни амалга оширишга бош-қош бўлди.

Халқ давлат ҳокимиятининг бир-

уларнинг ваколатларини бошқа органлар ёки ташкилотлар, алоҳида шахслар амалга ошириши мумкин эмас.

Юқорида айтиб ўтилган барча давлат идораларининг ташкил этилиши ва ҳуқуқий ҳолати Конституция ва тегишли қонунларда белгилаб қўйилган. Барча давлат идоралари ва мансабдор шахслар, жумладан, фуқаролар ҳам Ўзбекистон

эмас. Масалан, ҳокимиятнинг олий органи — Олий Мажлис тўғрисида сўз кетар экан, у фақат Конституциянинг 95-моддасида кўрсатилганидек, Президентнинг Конституциявий суд билан бамаслаҳат қабул қилган қарори асосидагина тарқатиб юборилиши мумкин. Албатта, бунинг учун Конституцияда назарда тутилган тегишли асослар талаб қилинади.

Учинчидан, Конституцияда назарда тутилмаган тартибда давлат ҳокимиятнинг янги таркибларини тузиш мумкин эмас. Бу ерда ҳам ҳокимият ваколатларини фақат Конституцияда кўрсатилган давлат идораларигина амалга ошириши

Ўзбекистон Конституциясининг ушбу моддаси «Халқ ҳокимиятичилиги» деб номланган иккинчи бобнинг бошланғич моддасидир. Зеро, Ўзбекистон демократик давлат бўлиб, унинг Асосий Қонуни халқ ҳокимиятичилиги тамойилига асосланади ва бутун мазмунини билан ана шу тамойилни мустаҳкамлайди.

Мамлакатимиз мустақиллигини кўлга киритган дастлабки қунлардаёқ, у қандай тараққиёт йўлидан боради, қандай жамият, қандай давлат куради, унинг қиёфаси қандай бўлади деган саволлар кўндаланг турарди. Ўзбекистоннинг ўз истиклол ва тараққиёт йўлини белгилаш лозим эди. Президент Ислам Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиклол ва тараққиёт йўли», «Ўзбекистон иқтисодий ислохотларини чуқурлаштириш йўлида» номи асарларида, шунингдек, республика парламентида ва бошқа йиғилишларда қилган маърузаларида демократик жамият қуришнинг, миллий ҳуқуқий давлат барпо этишнинг назарий, ғоявий-сиёсий, иқтисодий, маънавий-маданий асослари ишлаб чиқилди. Ўзбекистоннинг тараққиёт йўли, биринчидан, халқро таъжрибага асосланган ҳолда, иккинчидан, халқимизнинг миллий хусусиятлари, қадриятлари, урф-одатларига, учинчидан, республиканинг ўз имкониятлари ва шарт-шароитларига мос равишда ишлаб чиқилди. Бу йўлга қуйидаги асосий йўналишлар асос қилиб олинди:

- демократик, одил фуқаролик жамиятини қуриш;
- қонун чикарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимияти ваколатларини ажратиш;
- миллий давлатчилик таърибига асосланган ҳуқуқий давлат

ХАЛҚ — ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИНИНГ БИРДАН-БИР МАНБАИ

барпо этиш;

- қонун устуворлигини таъминлаш;

- ислохотларда давлатнинг етакчилиги ролини ўйнаши;

- ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётини босқичма-босқич шакллантириш, кўп укладли иқтисодиётни вужудга келтириш, хусусий мулк дахлсизлигини таъминлаш, ишбилармонлик ва тадбиркорликка кўмаклашиш;

- бир мафкуранинг яхкаҳокимлигидан воз кечиш, мафкуралар ва фикрлар хилма-хиллигини тан олиш, ҳурфикрлик, виждон ва дин эркинлиги қоидаларини қарор топтириш;

- коммунистик партиянинг яхкаҳокимронлигига чек қўйиш, кўппартиявийликни амалда шакллантириш;

- озчиликдан иборат миллатларнинг манфаатлари ва ҳуқуқларини ҳимоя қилиш;

- ҳамма учун умумий таълим олиш, меҳнат қилиш, дам олиш шарт-шароитларини яратиш;

- ижодий меҳнатни қадрлаш, одамлар истеъдод ва қобилиятларини намоён этиши учун имкониятлар яратиш ва бошқалар.

Тараққиёт йўлининг назарий, илмий, амалий жиҳатдан пухта ишлаб чиқиши бизнинг энг катта ютуғимиздир.

дан-бир манбаи эканлиги ҳақида сўз кетар экан, хўш, ҳокимиятда унинг иштироки қандай бўлади, деган табиий савол туғилади. Конституцияда худди ана шу саволга аниқ жавоб берилган. Халқ давлат ҳокимиятини бевосита ёки ўзи сайлаб қўядиган органлар орқали амалга оширади. Халқ давлат ишларини бошқаришда, қонунлар қабул қилишда умумхалқ муҳокамаси ва референдумлар орқали ҳокимиятнинг вакиллик органларини ташкил этиш, мамлакат Президентини сайлаш йўли билан иштирок этади.

Ҳозирги вақтда бизда давлат ҳокимиятининг тизимини унинг қонун чикарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлиниши тамойилига асосланади. Қонун чикарувчи ҳокимият Олий Мажлис томонидан, ижроия ҳокимияти Президент ва Вазирлар Маҳкамаси томонидан, суд ҳокимияти эса Конституциявий суд, Олий суд ҳамда Олий ҳўжалик суди томонидан амалга оширилади. Давлат ҳокимиятини амалга оширувчи барча идоралар ўз фаолиятини фақат қонун берган ваколат доирасидагина юритадилар. Уларнинг ўзбошимчилик билан Конституция ва қонунлардан ташқари ваколатларга эга бўлиши, ўзлари-га берилган ваколатдан четга чиқиши таъқиқланади. Шунингдек,

Конституцияси ва унинг асосида қабул қилинган қонунларга сўзсиз итоат этишлари лозим. Бу эса ҳуқуқий давлатнинг муҳим белгиларидан биридир.

7-моддада халқ ҳокимиятининг ягоналигига, дахлсизлигига, ўзбошимчилик билан ўзгартирилмаслигига ишора қилиниб, қуйидагилар белгиланган.

Биринчидан, Конституцияда назарда тутилмаган тартибда давлат ҳокимияти ваколатларига эга бўлиб олиш мумкин эмас. Масалан, Ўзбекистонда Олий Мажлисдан бошқа ҳеч қандай орган ёки жамоат ташкилоти қонун чикариш ҳуқуқига эга эмас. Худди шунингдек, Президентдан бошқа ҳеч ким фармон чикара олмайди.

Иккинчидан, Конституцияда назарда тутилмаган тартибда ҳокимият идоралари фаолиятини тўхтатиб қўйиш ёки тугатиш мумкин

лозимлиги, улардан бошқа ҳеч қандай идоранинг бундай ваколатга эга эмаслиги таъкидланади. Масалан, ҳозирги Олий Мажлисининг таркиби фақат Конституция ва қонунда кўрсатилган ҳоллардагина ўзгартирилиши ва янги тартибда тузилиши мумкин.

Юқорида кўрсатилган қоидаларни бузиш Конституция ва қонунларга хилоф ҳисобланади ва қонунга биноан жавобгарликка тортишга асос бўлади.

Хулоса шунки, юртимизда адолатли халқ ҳокимиятичилиги ўрнатилган бўлиб, Конституциянинг ушбу моддасида халқ — давлат ҳокимиятининг бирдан-бир манбаи, ягона эгаси эканлиги ҳуқуқий жиҳатдан расмийлаштирилган.

Даврон АХМЕДОВ,
ТДЮИ проректори, доцент

ПРЕЗИДЕНТДАН МАКТУБ ОЛГАН ҚИЗ

Берунийликлар аълочи ўқувчи, ажойиб ташкилотчилик қобилиятига эга бўлган Муяссар Бекимовани мамлакат Президенти мактубига сазовор бўлгани учун ҳам ҳурмат қилишади. Куйида Муяссарнинг ўзи тахририятимизга йўллаган ва айрим қисқартиришлар билан чоп этилаётган конституция мавзудидаги иншосини ўқиб, газетхонлар ҳам бежизга унинг юртбошимиз эътиборига сазовор бўлмаганлигига имон келтиришлари мумкин.

Нима ҳам дердик, бўш келма, Муяссар!

Мустақиллик ҳар бир халқнинг азалий орузи. Агар ўтмишга назар солсак, ота-боболаримиз ҳамма вақт ўз эрклари учун курашиш келганларига амин бўламиз. Нихоят Ўзбекистон 1991 йил 31 августда ўзининг Давлат мустақиллигини эълон қилди ва ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини кўлга киритди. Бу кун Ўзбекистон Республикаси ҳар бир фуқаросининг қалб тўридан мустақам жой олган. Чунки бу сана мустақиллик байрами сифатида тарихга кирди.

Мустақиллик халқимизга кўп неъматлар инъом этди. Улар ичидан энг улуғ неъматлардан бири ўз ҳуқуқи ва эркинлигига эгаликдир. Ўзбекистон ҳуқуқий демократик давлат қуриш ва шу асосда фуқаролик жамияти барпо этиш йўлидан дадил бормоқда. Мустақил юртимизни бугунги кунда жаҳон тан олди.

Етук инсонни тарбиялашда 1992 йил 8 декабрда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Конституцияси муҳим ўринда туради. Конституция барча қонунларимиз асоси, ҳақ-ҳуқуқларимиз ифодасидир.

Мустақил давлатимизнинг ҳар бир фуқароси Ўзбекистон Республикаси Конституциясини катта

БАХТИМИЗ

қизиқиш билан, овоз Ватан учун чексиз ифтихор туйғулари билан кутиб олди. Сабаби Конституция — давлатимизнинг келажаги, халқимизнинг тақдир, иродаси, руҳиятини, ижтимоий онги ва маданиятини ўзида акс эттирувчи Асосий Қонундир.

Конституция — бу давлатимизнинг ички ва ташқи сиёсатини ўзида ифодалайдиган, давлат сиёсатини амалга оширишда муҳим воқеа бўлиб хизмат қиладиган ҳужжатдир. Конституция ва қонунлар бошқа ижтимоий ва меъёрий нормалардан устун ҳисобланади. Конституция давлат ва жамият ҳаётидаги энг асосий муносабатларни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиб туради.

Президентимиз янги Конституцияга баҳо бериб: «Бу Конституция ўзининг туб моҳияти, фалсафаси, ғоясига кўра янги ҳужжатдир. Унда коммунистик мафкура, синфийлик, партиявийликдан асар ҳам йўқ. Биз жамияти дунёвий неъматлар ораси-

да энг улуғи инсон деган фикрни илгари сурдик ва шу асосда «инсон — жамият — давлат» ўртасидаги ўзаро муносабатнинг оқилона ечимини топишга интилдик». Ҳа, бу сўзларда катта маъно бор. Конституцияда фуқароларнинг шахсий ҳуқуқ ва эркинликлари, сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлари кенг эътибор берилган.

Конституциянинг алоҳида бобларида «Шахсий ҳуқуқ ва эркинликлар», «Сиёсий ҳуқуқлар», «Иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлар», «Инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг қафолатлари», «Фуқароларнинг бурчлари» кўрсатилган.

8 декабрь куни бутун Ўзбекистон халқи бахт қомусимизнинг 10 йиллигини кенг нишонлайди. Мустақил юрт фуқаролари қатори биз ёшлар ҳам бу санани турли ўқув юртиларида аъло ўқиш билан кутиб олаётимиз. Шахсан ўзим дунёвий билимларни ўзлаштириш билан бирга, она-Ватан мавзусига бағишланган иншолар ёзиб, танловларда

ҚАБУЛ ҚИЛИНГАНЛИГИНИНГ 10 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ОЛИЙ ҚАДРИЯТЛАРДАН БИРИ

Маълумки, инсон ва жамият ҳаёти учун муайян кадр-қимматга эга бўлган ҳар қандай моддий ва маънавий бойликларни қадриятлар сирасига киритиш мумкин. Мана ўн йилдирки, мамлакатимиз ҳаётининг бош қомуси бўлган Ўзбекистон Конституцияси мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, жамиятда демократик жараёнларни чуқурлаштириш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини кафолатлаш, сиёсий жараёнлар ва давлатчилик фаолиятининг, қолаверса халқаро муносабатларга киришишнинг мустаҳкам асоси бўлиб хизмат қилмоқда. Шу маънода Конституциямизни жамиятимиз, кўп миллатли халқимиз ва келажаги буюк давлатимиз учун олий қадриятлардан бири дейишга тўла ҳақимиз.

Бугун, халқимиз тафаккури маҳсули бўлган, узок изланишлар ва улкан меҳнат эвазига дунёга келган Ўзбекистон Конституциясининг ўн йиллик санасини оддий бир фуқаро, ҳуқуқшунос, педагог сифатида бир қувонч билан қарши олар эканман, унинг халқимиз ҳаётида тутаётган ўрни ҳақида мулоҳазаларини билдиришни лозим топдим.

Менимча, Конституциямизнинг жамият, давлат ва халқимиз ҳаётида тугган ўрнини тушуниб етиш учун, аввало унинг моҳиятини англомоғимиз талаб этилади. Бунинг учун эса уни қабул қилиш зарурияти, қабул қилиш жараёни, ўтган муддат ичида юз берган ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги ўзгаришларни ҳис этиш, таҳлил этиш зарур бўлади.

Конституциянинг яратилиши ва Ўзбекистон Республикасининг мустақиллика эришуви жараёнини бир-бири билан вобаста, ўзаро боғлиқ ҳолатда ўрганиш мақсада мувофиқдир. Яхши биламизки, 1990 йилнинг июнь ойида бўлиб ўтган Олий Кенгашининг иккинчи сессиясида Мустақиллик декларацияси қабул қилинган ва мазкур декларация мустақиллик Конституцияси учун асос бўлиб хизмат қилган эди. Ушбу сессия қабул қилган «Конституцион комиссия тўғрисида»-ги қарорни эса мамлакатимиз тарихидаги муҳим воқеа ва истиклол сари ташланган дадил қадамлардан дейишга ҳақимиз.

1991 йилнинг 31 августда Олий Кенгашнинг навбатдан ташқари олтинчи сессиясида Ўзбекистоннинг давлат мустақиллиги эълон

қилинган бўлса, орадан бироз ўтиб, парламентнинг еттинчи сессиясида «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»-ги Қонунга конституциявий қонун мақоми берилди. Воқеалар ривожига эътибор қаратсак мустақиллик сари ташланган ҳар бир қадам билан Конституция эҳтиёжи ёна-ёна эканлигини кўрамиз.

Конституция лойиҳаси эълон қилинган, бугун ва келажақ олдидаги масъулиятни чуқур ҳис этган юрдошларимиз ўз фикр-мулоҳазалари ва тақлифлари билан комиссияга мурожаат этишди. Шу тарафда янгитдан ишлаб чиқилган лойиҳа яна бир марта умумхалқ муҳокамасига қўйилди ва шундан кейингина, яъни 8 декабрда бўлиб ўтган Олий Кенгаш сессиясининг муҳокамасига киритилди. Шу кунги мустақил Ўзбекистон давлатида ilk Конституция қабул қилинди. Ўша даврда айрим зийилларимиз «янги Конституция қабул қилишдан кўра, аввалгисига ўзгаришлар киритиш маъқул эмасми», деган мазмундаги фикрларни илгари сурганлари эсимда. Менимча, бунга қўйиладиган жавоб бериш мумкин: Муайян мамлакат суверенитетга эришган, муқаррар тарафда ўз Конституциясини қабул қилиш зарурияти пайдо бўлади. Чунки ҳар бир мустақил давлат ўзининг Асосий Қонунига эга бўлмоғи шарт.

Қолаверса, биз сиёсий мустақилликка эришиш баробарида режал иқтисодий тизимдан бутунлай янги эркин бозор муносабатлари тизимига ўтиш йўлини тутдик. Шундай экан, жамиятнинг нафакат сиёсий, балки ижтимоий-иқтисо-

дий ва маънавий ҳаётининг асосий негизлари Конституцияда мустаҳкамлаб қўйилиши муқаррар эди. Шунингдек, Конституциявий институтлар, давлат бошқарув органлари, қонунчилик масалалари қайта кўриб чиқилди.

Биз ва биздан кейинги авлодлар муқаммал жўн андозаларига мос, халқчил Конституциямиз билан ҳар қанча фахрлансак арзийди.

Қолаверса, яна бир фахрланарли жиҳат: Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришган собиқ Иттифокдош давлатлар ичида биринчилардан бўлиб ўз Конституциясини қабул қилган эди.

Тўғри, бизда олдин ҳам, яъни шўролар даврида ҳам конституция мавжуд эди. Лекин ўта мафкуралашган мазкур конституциялар пролетарият диктатурасини ўрнатиш ва унга хизмат этишга қаратилган бўлиб, инсон ва унинг ҳуқуқ-манфаатлари ана шу ғоялар соҳида қолиб кетган эди.

Энг сўнгги ва мустақилликка қадар амалда бўлган 1979 йилда қабул қилинган ЎзССР Конституциясида мустақиллик Конституцияси фарқида. Асосийси эса, янги Конституциямиз Ўзбекистон мустақиллигини ўзида мустаҳкамлашган асосий ҳуқуқий манба сифатида эътироф этилмоқда. Улуғ аجدларимиз бўлган соҳибқирон Амир Темурнинг «тузук»лари, Бурхониддин ал-Марғилонийнинг «ал-Хидоя-си, Низомулмулкнинг «Сиясатнома-си ва яна бошқа кўплаб манбалардан озуқланган Асосий қонунимиз илдиэлари мустаҳкам. Уни нафақат халқимиз, бутун инсоният орау қилиб келган Конституциялар қаторига қўйиш тўғри бўлади.

Хулоса тарафда айтишим мумкинки, Конституциямиз мамлакатимизнинг жаҳонга юз тўтишида, ҳуқуқий давлат, фуқаролик жамияти куришимизда асос бўлувчи ҳужжатдир. Унга муносиб бўлиш ва унга оғишмай амал қилиш, шубҳасиз буюк келажаққа бошловчи энг яқин йўлдир.

Дилором РАЖАБОВА,
Тошкент юридик коллежи
ўқитувчиси

ҚОМУСИ

иштирок этдим ва голиб бўлдим. Ёш, мустақил давлатимизнинг ривожланиши, келгуси тараққиёти ҳар томонлама билимли, ҳуқуқий давлат курилишининг фаол аъзолари бўла оладиган биз — ёшларга ҳам боғлиқ.

Бунинг учун биздан юксак ахлоқ ва ҳуқуқий маданият бўлиш талаб этилади. Дарсликлар, Президентимиз китоблари, давлатимиз курилишига доир ҳужжатларни ўрганиш жараёнида Бахтимиз қомуси бўлмиш Ўзбекистон Республикаси Конституциясида давлатимиз келажаги, халқимизнинг тақдири, инсонпарвар, демократик ҳуқуқий давлатни барпо этиш кўзланганлигини ҳис этдим.

Конституцияни билиш нафакат биз ёшлар балки Ўзбекистонда яшаётган ҳар бир инсон ва ҳар бир касб эгаси учун бурч ҳисобланади. 2001 йил 4 январда Президентимизнинг «Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганишни ташкил этиш тўғрисида»-ги фармой-

иши эълон қилинди. Фармойишда «Ҳаётимизнинг асосий қонуни бўлиши Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг жамиятдаги ўрни ва аҳамияти, маъно-мазмуну ва моҳиятини ўрганиш, ёш авлоднинг ҳуқуқий онги, тафаккури ва маданиятини тарбиялаш ҳамда юксалтириш, шунингдек конституцияни билиш, унинг моҳиятини тарғиб ва ташвиқ қилиш» мақсад қилиб қўйилган. Конституция истиклолимиз маҳсули, шу билан бирга уни ҳимоя қилувчи қалқон, ҳуқуқий пойдевори ҳамдир. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 6 бўлим, 26 боб ва 128 моддасини ёддан билибгина қолмай, уни шарҳлашни ҳам ўрганишимиз.

Қонунларни, конституцияни яхши биламиз, уни англаб етмаслик оқибатида ҳаётимизда ҳуқуқбузарликлар, жиноятлар содир бўлмоқда. Демак бу борада кўп ишлар қилишимиз, ҳуқуқий мавзуларда мақолалар ёзишимиз зарур.

Ўтган ўқиш йилида, 9-синфни битириб Беруний педагогика коллежининг ҳуқуқшунослик бўлимига ўқишга қабул қилиндим. Ҳозир коллежда яхши ва аъло баҳоларга ўқияман. Келгусида коллежини битириб олий ўқув юртига ўқишга кириш ниятидаман. Танловларда голиб бўлдим. Айниқса, Президентимиз Ислоҳ Каримовнинг менга ёзган жавоб мактубидаги: «Мактубингда изҳор этган азгу ниятларинг ўзинга ҳам ёр бўлсин. Ота-онамга, Ватанимга, халқимизга муносиб фарзанд бўл. Уларнинг сенга бўлган меҳр-муҳаббат ва ишончини доимо оқлашга интилиб яш!»

Сенга бахт-саодат, ўқиш ва ишларингда зафарлар тилайман», деган сўзларига амал қилиб, Президентимга, ота-онамга, халқимизга нафим тегадиган муносиб фарзанд бўлишга, Конституциямизда белгиланган бурчларга оғишмай амал қилишга ҳаракат қиламан.

Муяссар БЕКИМОВА,
Қорақалпоғистон Республикаси
Беруний туманидаги педагогика
коллежининг ҳуқуқшунослик
бўлими талабаси

А. Тўраев олган сурат

ИНСОН ШАЪНИ - МУҚАДДАС

Ҳадемай халқимиз Конституциямиз қабул қилинганлигининг 10 йиллигини байрам қилади. Зеро, Конституция қонун устуворлигини таъминлаш, шахс, оила, жамият, давлатнинг ҳуқуқ ва манфаатлари муҳофазасини кучайтириш, аҳолининг ҳуқуқий маданиятини ошириш, фуқароларни қонунга бўйсунуш ва ҳурмат руҳида тарбиялашда дастуриламал вазифасини ўтайди.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, Конституциямизда коммунистик мафкура, синфийлик, якка партиявийлик иллатларидан асар ҳам йўқ. Конституцияга мувофиқ давлат сиёсий партияларнинг, жамоат бирлашмаларининг, шу жумладан, қасаба уюшмаларининг ҳуқуқий манфаатларини муҳофаза этади.

Асосий Қонунимизда ижтимоий ҳаёт сиёсий институтлар, мафкуралар ва фикрларнинг хилма-хиллиги асосида ривожланиши кўзда тутилган. Зотан, ҳеч қайси мафкура давлат мафкураси макомига кўтарилиши мумкин эмас. Бу конституциявий қонунда миллий истиқлол мафкурасини яратишимизда асосий мезон вазифасини ўтмоқда.

Мана, ўн йилдирки, Ўзбекистон Конституцияси ҳаёт синовидан муваффақиятли ўтиб келмоқда. Ана шу давр мобайнида Конституция фуқаролар тинчлиги, миллий тотувлик, шахс эркинликлари, барқарор сиёсий вазият қаролати сифатида хизмат қилмоқда.

Шундай экан, уни билиш ва унга амал қилиш ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиздир. Шу ўринда Ўзбекистон Президентининг 2001 йил 4 январдаги «Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганишни ташкил этиш тўғрисида»-ги фармойиши муҳим аҳамият касб этади. Фармон ижросини таъминлаш юзасидан Баҳмал тумани прокуратураси бошқа маъмурий ташкилотлар билан ҳамкорликда кўплаб ишларни амалга оширмоқда. Тумандаги қишлоқ фуқаролар йиғинларида конституция ва амалдаги қонунларни ўрганиш юзасидан мунтазам равишда аҳоли билан мулоқотлар ўтказиб келинаёпти. Тумандаги аксарият мактабларда ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ходимлари Конституцияга бағишланган махсус дарслар ўтмоқда.

Жамиятда яшаётган ҳеч бир фуқаро табиатдан айри яшай олмайди. Ўзбекистон Конституциясининг 50-моддасига кўра фуқаролар атроф-табiiий муҳитга эҳтиёткорона муносабатда бўлишга мажбурдирлар. Текширишларда тумандаги бир қатор қорхона ва ташкилотлар Конституциянинг мазкур талабини бузганлиги аниқланиб, мансабдор шахсларга нисбатан маъмурий ҳуқуқбузарликка доир ишлар кўзгатилади.

Туман прокуратураси кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш ҳамда тадбиркорларнинг манфаатларини ҳимоялаш мақсадида бир қатор ишларни амалга оширди. Жумладан, «Гулбулоқ» ширкат ҳўжалиги раҳбарининг айби билан шу ҳўжаликда ташкил этилган А.Турсунов ва Ш.Ҳакимовлар бошлиқ фермер ҳўжалиқларига ер ажратилмаётганлиги аниқланиб, уларнинг қонуний талаблари ҳал этилди.

Ўтган даврда вояга етмаганларнинг ўқиш ва иш билан бандлигига ҳам алоҳида эътибор қаратилди. Хусусан, туман прокуратурасининг аралашуви билан 4-мактабда ўқиш лозим бўлган, аммо ота-онасининг қаршилиги туфайли ўқишдан ажралиб қолган 6 нафар ўсмир мактабга қайтарилди. Уларнинг ота-оналарига нисбатан МЖТКнинг 47-моддаси билан маъмурий ҳуқуқбузарликка доир иш кўзгатилади. Шунингдек, улларга: Асосий Қонунимизнинг 64-моддасидаги «**Ота-оналар ўз фарзандларини вояга етгунига қадар боқиб ва тарбиялашга мажбурдирлар**» деган сўзларнинг моҳияти тушунтирилди.

Конституциямизда фуқароларнинг меҳнат қилиш ҳуқуқи кафолатланган. Бирок ўтказилган текширишларда туман санитария-эпидемиология маркази бош врач И.Жўрабоев қонунга хилоф равишда ўз ходими Г.Ҳоликуловани ишдан бўшатганлиги аниқланди. Прокуратура аралашуви билан ходим ўз иш ўрнига қайта тикланди.

Шунингдек, текширишларда тумандаги касб-ҳунар коллежининг ҳазиначиси О.Ҳакимов ўқитувчиларга тарқатилиши лозим бўлган ойлик маош маблағларини шахсий эҳтиёжи учун ишлатиб юборганлиги аниқланди. Ушбу ҳолат юзасидан унга нисбатан жиноят иши кўзгатилади ҳамда суднинг айблов ҳукми чиқарилди.

Туман прокуратураси бундан кейин ҳам асосий эътиборни фуқароларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш ва қонун устуворлигини таъминлашга қаратади. Ҳеч шубҳа йўқки, ўзининг ўн йиллигини нишонлаётган Конституциямиз келгусидаги ютуқларимизнинг ҳам гарови бўлиб қолади.

Б.ЖОНИКУЛОВ,
Баҳмал туман прокурори

Ўтган асрнинг охирида катта шов-шувларга сабаб бўлган «Чикатило иши» россияликларнигина эмас, бутун дунё афкор оммасини ларзага солганди. Бу одам бир неча йил мобайнида норасида қизларнинг номусига тегиб, сўнгра ваҳшийларча азоблаб ўлдириб, жасадларини ўрмонларга кўмиб кетаверган эди. Йигирма тўрт нафар қизнинг қотили ақлдан озган ёки руҳий хаста эмасди. Данғара тумани Сойшилди қишлоғида яшаб келган қотилларнинг ҳам ақли расо, хатти-ҳаракатларига жавоб бера олишади. Ҳамқишлоқлари, таниш-билишлари назарида мўмин-қобил, чумолига ҳам озор бермайдиган эру-хотин ва уларнинг яна бир жиноий шериги содир этган, кўз кўриб қулоқ эшитмаган жиноятларни Чикатилонинг ваҳшийликларига қийслаш мумкин.

— Энг ёмони, икки фарзанднинг онаси бўлган (уни она дейишга ҳам тил бормади) қотилнинг шеригини воқеа жойига — уйига олиб келганимизда кўшни аёллардан бири «кўргулик-да, эгачи» деб унга ҳамдардлик билдирди, — дейди тезкор-тергов гуруҳининг раҳбари, Фарғона вилояти прокуратураси жиноятларни тергов қилиш бўлими бошлиғи Фуломжон Шерматов. — Воқеа жойида юзма-юз келган ота эса қонхўр ўғлини кучоқлаб кўз ёшини тўкди. «Шунчаликка борасанми, аблаҳ, жиянингнинг ҳам бошини единг-ку, оқпадар!» дейиш ўрнига... Қишлоқдаги айрим одамларнинг маънан кўр ва қарикларини жиноий гуруҳ қарийб бир ярим йил мобайнида ҳар қандай одамни ларзага соладиган даҳшатли жиноятларни содир этишига имкон яратган.

— Жиноятчиларнинг кўшнилари, жиянлари, танишлари гарчи қотилликдан беҳабар бўлсалар-да, ўғирланган енгил машиналарни қисмларга ажратибга ёрдам бераётганликларини билишган, — дейди тезкор-тергов гуруҳи таркибидан ишлаган алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчи Шухрат Қодиров. — Бироқ мум тишлаб юраверганлар. Фуқаролик бурчини адо этиб, виждон амрига қулоқ тутиб, вақтида бизга хабар берганларидан шунча одам нобуд бўлмасди. Уларнинг жиноий қилмиши алоҳида қисмга ажратилди. Жиноятни яширишда айбланиб судланишди.

— Ушлардан бири, қотил Иқбол Усмоновнинг жияни Ихтиёр Худойбердиев айб эълон қилингунча ўз жонига қасд қилди, — сўзида давом этади Ф.Шерматов. — Афтидан виждони қийналиб, ўзини осиб қўйди. Бироқ Иқбол, унинг хотини Мавжуда, шериги Юнусалида одамийликдан асар ҳам қолмаган, улар одам қонидан сесканмайдиган муртадларга айланиб бўлишган...

Ташқи кўринишидан улар туппа-тузук одамларга ўхшарди. Бировга оғирликлари тушмасдан, қирақашлиги машина эҳтиёт қисмлари савдоси билан шуғулланиб, баҳоликдурат кун кечираётгандай эдилар. Бу ниқоб остида насли одаму, асли иблислар яшаётгани ҳеч

● БИР ЖИНОЯТ ТАФСИЛОТИ

СОЙШИЛДИРЛИК ҚОТИЛЛАР

қимнинг ҳаёлига келмасди.

— И.Усмонов беш йил давомида бировларнинг шахсий енгил машиналарини ижарага олиб, қирақашлик билан шуғулланган, — дейди Ф.Шерматов. — Йўловчим, ҳайдовчим, биринчи бор қўриб турган одамни гапга солиб, ишончини қозониш «малакасини» пухта эгаллаган. Қурбонларнинг биронтаси ҳам сўнгги дақиқагача ўз ихтиёрини қотилнинг қўлига топшириб қўйганларини ҳаёлига ҳам келтирмаган. Гапнинг очиги, уни машинаси билан бирга ном-нишонсиз йўқолган одамнинг қотили сифатида гумон қилиб, тергов қила бошлаганимизда ҳовлисини қабристонга айлантирганни тасаввур ҳам қилмагандик...

И.Усмонов бошлиқ жиноий тўданинг сўнгги қурбони Жўрабой Одилов шахсий «Жигули» машинасида Фарғона шаҳрига бир иш билан кетиб икки кунгача қайтиб келмагач, яқинлари Риштон туман прокуратурасига мурожаат қилишди. Туман прокуратураси жиноят иши қўзғатиб, суриштирув, қидирув ишларини бошлади. Ана шунда бедарак кетган Ж.Одиловнинг ўғли Умиджон Данғара туманидаги «Мастона» автомобиль бозорининг эҳтиёт қисмлар растасида ёймачи-сотувчиларнинг бирида ўз машиналарига ўрнатилган эшик қулфи ҳамда буфер қавушини фақат ўзига маълум белгилари бўйича таниб олди. Данғара тумани Сойшилди қишлоғида яшовчи савдогар И.Усмонов дарҳол ҳибсга олинди, Риштон туман прокуратурасига келтирилди. Вилоят прокуратураси жиноятларни тергов қилиш бўлимининг бошлиғи Ф.Шерматов, терговчилар Ш.Қодиров, Ш.Раҳимов, И.Мамажонов ва прокурор-

криминалист А.Полвоновлардан иборат тезкор-тергов гуруҳи дастлабки терговга киришди.

— Гумондор И.Усмоновнинг Сойшилди қишлоғидаги ҳовли-уйи тинтув қилинганда гўзапопар остидан марҳум Ж.Одиловга тегишли «Жигули» машинасининг қирқиб бўлакларга ажратилган кузови, эшиги, капоти чиқди, — дейди Ф.Шерматов. — Бу далилий ашёлар уни тилга киргизди...

2001 йил октябрь ойининг ўрталарида И.Усмонов хотини Мавжуда ва қизини олиб, маршрут таксида Қўқондан Фарғонага келади. Деҳқон бозори, истирохат боғи, тижорат дўконларини айланиб, кечга яқин пиёда Ёрмозордаги шаҳарлараро автобекатга боришади. Мавжуда қўлида боласи билан қаҳваранг «Жигули» машинасини тўхтатади.

— Риштонга кетяпман, — деди ҳайдовчи.

— Риштонгача борволайлик, — деб улар машинага ўтиришди.

Иқбол ҳайдовчини гапга тутди, эҳтиёт қисмлардан сўз очди.

— Баллонларни алмаштиришим керак, — деди ҳайдовчи.

— Қаердан оласиз?

— Қўқон бозоридан...

— Уйда иккита баллон бор, бориб кўринг...

Ҳайдовчи рози бўлди. Соат кечки саккизларда Сойшилди қишлоғига етиб боришди.

— Машинани ичкарига олиб кириб қўяверинг, — деди Иқбол. Кейин, узок йўл, чарчадингиз, бир пиёла чой ичиб кетасиз, деб меҳмонхонасига бошлади. Икки соатча гаплашиб ўтиришгач, хотинини имо қилди. Мавжуда темир труба билан меҳмоннинг елкасига урди. Ҳайдовчи ўғирилганида Иқбол хотинининг қўлидан трубани олиб

меҳмоннинг бошига солди. Бўйнига сим илиб бўғди, яна уч-тўрт марта труба билан бошига урди. Ҳайдовчи ўлга ури эру-хотин ҳовлига гўр қазиб кўмишди.

— Устига гўзапопар ташлаб қўйилган «Жигули» кузови бўлакларини олдириб, ерни қавлатганимизда ҳали бузилишга улгурмаган жасад чиқди, — дейди прокурор-криминалист А.Полвонов, — жасадни олаётганларнинг кўзи тупроқдан чиқиб турган яна бир жасаднинг оёғига тушди...

Тезкор-тергов гуруҳи виллоят, кўшни виллоятлар шаҳар ва туман прокуратуралари томонидан шахсий машинасида бедарак йўқолган шахслар яқинларининг мурожаатлари бўйича қўзғатилган барча жиноят ишларини қақриб олди.

— Ҳовлининг бир неча жойидан яна устма-уст кўмилган бешта жасад қавлаб олинди, — дейди тезкор-тергов гуруҳининг раҳбари Ф.Шерматов. — Жабрланувчилар, бедарак йўқолган кишиларнинг яқинлари кўмағида алоҳида белгилар, кийим-кечакларига қараб, марҳумларнинг шахсини аниқладик. Виллоят прокуроридан уйни бузишга рухсат сўрадик. Деворлар орасидан енгил машиналарнинг давлат номерлари, кузов бўлакларини чиқди. Битта машинага тегишли қисмлар, номер бор эди-ю, ҳайдовчининг жасади топилмади...

2001 йил 23 январь куни И.Усмонов жиноий шериги Ю.Раҳмонов билан Қўқон шаҳар «Деҳқон бозори» ёнида турган оқ рангли «Жигули» машинаси ҳайдовчисидан Сойшилди қишлоғига олиб бориб келишини сўрашади. 1500 сўм йўлқира беришга келишилади. Уйига борганларидан кейин Иқбол ҳайдовчи-

ни одатдагидек, тамадди қилиб олишга таклиф қилади. Ошхонада Мавжуда эрига «кимни олиб келдингиз, синфдошим-ку?» дейди. «Барибир ўлиги шу ерда қолади», дейди Иқбол. Дастурхонга фотиҳа ўқилиб, ҳайдовчи — ункўприклик М.Юнусов ботинкасини кияётганида Иқбол унинг бўйнига тросни илиб, бўға бошлади. Ю.Раҳмонов эса болга билан бошига уради. Жони узилгач, марҳумнинг жасадини уйнинг орқасига олиб ўтиб, чукур қавлаб, кўмиб ташлашади. Мавжуда бир неча кун «ахир синфдошим эди» деявергач, Иқбол унинг жасадини қавлаб олиб, чукур устидаги ёғочларга жойлаб, ёндириб юборади. Шу тариқа хотинининг жагини ёпади... Бирини кўмишдан аввал тилла тишларини сугуриб олиб, бозорда тилла-фурушга сотади.

И.Усмонов, унинг хотини М.Усмонова, жиноий гуруҳ аъзоси Ю.Раҳмоновлар Қўқон, Марғилон, Фарғона, Поп, Чуст, Тошкент шаҳарларига бориб, қирақаш ҳайдовчиларнинг ишончига кирганлар. Уйларига етиб келганда «меҳмон» қилиб, юқоридаги усулда ўлдириб, яшаб турган ҳовлисига устма-уст кўмишганлар. Марҳумларга тегишли «Жигули» машиналарини қисмларга ажратиб, харидор-гир қисмларини Данғарадаги «Мастона» бозорига пуллаганлар. 2000 йил июль ойидан 2001 йил октябрь ойига қадар сойшилдирик «чикатило»ларнинг қўлида «Жигули» машинаси эгалари, фарғоналик Н.Холбеков, қўқонлик М.Неъматов, полк С.Шарофиддинхўжаев, бешариқлик Р.Ҳамидов, риштонлик Ж.Одилов, чустлик А.Ҳайитов, ункўприклик А.Тоштеммиров ва М.Юнусовлар қурбон бўлдилар.

Жиноий гуруҳ аъзолари қилмишларига яраша жазоланди. Бироқ... Сойшилди катта қишлоқ эмас. Одатда қишлоқда яшайдиган ҳар бир одамнинг фелъ-атвори, юриш-туриши худди қафдағидай кўзга ташланиб туради. Наҳот бир девор кўшнлар ҳам боши берк тор кўчадаги уйда юз бераётган даҳшатли воқеалардан мутлақо беҳабар қолган бўлсалар?! «Мен сенга тегмайман, сен менга тегма» қабилдада яшайдиган осони йўқ. Бундай «фалсафа» соҳибларининг кўзи бошлари тор кўчадаги деворга урилгандагина ярқ этиб очилади-ю, бироқ кеч бўлади. Ушбу ҳодиса фуқаролардаги лоқайдликни енгиб, ҳуқуқий фаолликни кучайтириш, нақадар долзарблигини яна бир қарра намоён этади.

Мироил ФОЗИЛОВ,
Фарғона виллоят прокурорининг
катта ёрдамчиси.
Исроил ИБРОХИМОВ,
«Хуқуқ» муҳбири

МУНОСАБАТ Инсоният жадал ривожланаётган ва тобора глобаллашаётган жамиятда яшамокда. Хаёт чархпалаги айланаверар экан, тараққиёт ва глобаллашув билан бирга оқ ва қора, эзгулик ва ёвузлик ўртасидаги кураш ҳам давом этаверади. Бу фикрни, истасак-истамасак, XX асрдан янги асримизга ўтган ютуғу-муаммолар исботлаб турибди. Ўтган асрнинг сўнггида аср вабоси деб аталган гиёҳвандликнинг дахшатли оқибатлари янги асрнинг бошларида ҳам башарият учун энг катта муаммо сифатида тилга олинмокда. Бунинг боиси бор, албатта. Чунки гиёҳвандлик жуда кўплаб оқибати хунук воқеаларнинг доясидир. Айтиш жоизки, террорчилик ҳаракатларидан кўзланган бош мақсадлардан бири ҳам гиёҳвандлик воситалари олди-сотдиси ҳисобланади. Бир сўз билан айтганда, терроризм — ёвузликдир.

КУРАШ ҲАЛИ ТУГАМАГАН

Тарихга назар ташлайдиган бўлсак, ёвузлик турли замонларда турли хил қиёфада юз кўрсатганининг гувоҳи бўламиз. Бугунги кунга келиб эса у халқаро терроризм кўринишида намоён бўлмокда. Ота-боболаримиз, бир кун жанжал бўлган ўйдан қирқ кун барака кўтарилади, деб бежиз айтишмаган. Мана, гарчи Афғонистонда ҳаёт аста-секин изга тушаётган бўлса-да, лекин унда деярли йигирма йил давом этган уруш оқибатлари ҳали тўлиқ бартараф этилгани йўқ.

Халқимизнинг «Кўшининг тинч — сен тинч» деган мақоли замирида ҳам гоёт-теран мазмун мужассам. Халқаро терроризм хавфини олдиндан кўра билган юртбошимиз бир неча йиллардан буён дунё аҳлини бирдамликка чақириб келаётди. Айниқса, давлатимиз раҳбари мамлакатимиз мустақилликка эришган дастлабки кунлардан буён Афғонистон ҳудудидан илдириб отаётган террорчилик хавфидан жаҳон жамоатчилигини огоҳ этиб келди. Юртбошимизнинг энг нуфузли халқаро минбарларда айтган фикрлари бунинг яққол далилидир. Жумладан, Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг 1999 йил Истамбулда бўлган саммитида, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 2000 йилдаги йигилишида давлатимиз раҳбари БМТ ҳузурида халқаро террорчиликка қарши кураш маркази тузиш таклифи билан чиққан ва дунё жамоатчилигини бу борада ҳамкорликда ҳаракат қилишга чақирган эди. Ўзбекистоннинг ҳаракатлари фақат чақириклардангина иборат бўлмай, 1999 йил февраль воқеаларидан сўнг мамлакатимизда «Терроризмга қарши кураш тўғрисида» Қонун ҳам қабул қилинди. Бу, шубҳасиз, мазкур офатга қарши кураш самарадорлигини оширади.

Бирок бу ёвуз куч ўтган йили АҚШда бўй кўрсатганидан кейингина жаҳон ҳамжамияти унинг хавфи ва таҳдидини англаб етди, дейиш мумкин. Айнан шундан сўнггина АҚШ етакчилигида аксилтеррор коалиция амалий фаолият юрита бошлади. Бу борадаги курашнинг илк самараси ўлароқ, Афғонистон ҳудудидagi террорчилар гуруҳи ва уларни қўллаб-қувватлаётган бошқа гуруҳлар фаолияти бутунлай тўхтатилди. Мазкур коалициянинг терроризмни молиявий манбаларидан узиб қўйиш борасидаги ҳаракатлари ҳам самарасиз кечаётгани йўқ. Бирок алоҳида таъкидлаш жоизки, терроризм гўёки батамом йўқ қилинди, деган ўйда юрган кишиларнинг фикри тўғри эмаслигини яқинда АҚШда юз берган снайпер воқеаси, Индонезиянинг Бали оролида, Филиппинда, Россия пойтахтида бўлиб ўтган воқеалар тасдиқлаб берди. Бу эса, ўз навбатида, халқаро терроризмга қарши кураш ҳали тугамаганини кўрсатади.

Фикримча, инсоният бор ақлу-заковатини, қудратини, барча воситаларни ишга солиб, ушбу офатни бутунлай бартараф этиши зарур. Шундагина Ер юзидagi барча халқларнинг мусоффо осмон, ёрқин келажак, ҳамкорлик, фаровонлик тўғрисидаги эзгу орзулари рўёбга чиқади.

Улугбек ТУРДИЕВ,
Қарши махсус прокурори

ПРЕЗИДЕНТЛАР УЧРАШУВИ

Дунёнинг етакчи давлатлари бир-бирини тўғри англашларида мамлакат раҳбарларининг ўзаро мулоқоти муҳим аҳамиятга эга.

Россия президенти Владимир Путиннинг АҚШ президенти Жорж Буш билан учрашуви ноябрь ойининг учинчи ўн кунлигида, Прагада ўтказиладиган НАТО саммитидан сўнг бўлиб ўтади.

Учрашув Санкт-Петербург яқинида ўтказилиши қутилмокда, бироқ аниқ қаердалиги ҳозирча маълум қилинмаган. Президентларнинг охириги юзма-юз мулоқоти 2002 йил май ойида Санкт-Петербургда бўлиб ўтган эди.

ЕВРОПАДА САЙЛОВЛАР

Европа Иттифоқида киришга ҳаракат қилаётган Марказий Европадаги икки давлатда сайловлар бўлиб ўтди.

Словенияда янги президентни сайлайдилар. Ушбу лавозимга мамлакатнинг ҳозирги Бош вазир Янesh Дрновшек сайланиши қутиляпти. Уни мамлакатни мустақилликка олиб келган собиқ президент Милан Кукан қўллаб-қувватламокда.

Сайловда ким ғолиб чиқишидан қатъи назар унга Словениянинг ЕИ ва НАТОга кириш учун қилаётган ҳаракатларини охирига етказиш вазифаси қўйилади. Айни пайтда Польшада маҳаллий ҳокимият органлари сайловларнинг иккинчи тури ўтказилган. Биринчи турда мамлакатнинг Европа Иттифоқида киришга қаршилик қилаётган партиялар кўпроқ овоз олган эди.

МУҲОКАМА МАВЗУСИ — ИРОҚ

Араб давлатлари лигаси (АДЛ) Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик кенгашининг Ироқни кулросизлантириш бўйича резолюциясини қўллаб-қувватладилар.

Араб давлатлари ташки ишлар вазирлари Ироққа қарши ҳар қандай кўринишдаги куч қўлланилишини ўзларининг миллий хавфсизлигига таҳдид сифатида баҳолашларини маълум қилар экан, Бағдодни 1441-резолюцияга бўйсунушга чақирдилар.

Қохирада бўлиб ўтган АДЛ ташки ишлар вазирлари учрашуви якунларига бағишлаб чиқарилган баёнотда вазирлар «БМТ хавфсизлик кенгаши - кулросизлантириш бўйича инспекторларнинг ҳисоботларини кўриб чиқиб, баҳоловчи ягона орган» эканлигини таъкидлашди.

Сурия БМТ хавфсизлик кенгашига аъзо ягона араб давлатидир. Вазирлар Суриядан илгари берган ваъдасида туришни, аниқроғи резолюциядан Ироққа қарши уруш бошлаш учун баҳона сифатида фойдаланилишига йўл қўймаслиқни талаб қилишяпти.

БМТ резолюциясининг қатъий талабларига розилигини билдириш учун Ироққа 15 ноябргача вақт бор. Ироқ ҳукумати вазиятни муҳокама қилиш учун парламентнинг фавқулодда сессиясини чақирган. Қохирадаги саммит якунланмай туриб, Миср ва Саудия Арабистони ташки ишлар вазирлари Бағдод БМТ хавфсизлик кенгаши шартларига розилик беради, дея ишонч билдиришган.

Учрашувда АДЛга аъзо бўлган 22 давлат вакиллари иштирок этишди. Вазирларнинг фикрига кўра, резолюция шартларини бажариш минтақа учун ҳалокатли оқибатлар келтириб чиқарувчи урушнинг олдини олишнинг ягона йўлидир.

Айни пайтда Пентагон вакиллари Ироқда ўтказилажак ҳарбий операциядан сўнг Америка тинчликпарвар кучларини мамлакатга жойлаштириш имкониятлари ўрганилаётганлиги тўғрисида гапиришяпти.

«Нью-Йорк таймс» газетасининг АҚШ маъмуриятидаги юқори мартабали кишиларнинг сўзларига таяниб хабар беришича, Ироққа қарши ҳарбий операцияда 250 мингга яқин ҳарбий хизматчи иштирок этиши қутилмокда.

Ироқ парламенти вазиятни муҳокама қилишини давом эттиратётган бир пайтда Оқ уй аппарати раҳбари Эндру Кард баёнот билан чиқди. Унга кўра, Бағдод 1441-резолюция талабларини бузганлиги аниқланган тақдирда АҚШ Ироққа қарши бир ўзи ҳарбий операция бошлаши мумкин экан.

Эслатиб ўтамиз, БМТ хавфсизлик кенгаши мазкур резолюцияни 8 ноябрь кунга қабул қилган.

ЖАРАЁН

ҲАМИША ҲАМКОРМИЗ

— Янги ерларни ўзлаштириш, сугориш шаҳобчаларини барпо этиш, майдонларда ирригация ва мелiorация ишларини олиб бориш халқимиз учун янгилик эмас, — дейди Тўртқўл туманидаги Жанубий сув қурилиш бошқармаси бошлиғи Қаландар Матёкубов. — Олис тарихимиз ёки яқин ўтмишимизга назар ташласангиз ҳам бунга ғувоҳ бўласиз.

Дарвоқе, раҳбар ўринли таъкидлаганидек, Қорақалпоғистоннинг Жанубий — Бөрүнй, Тўртқўл, Эллиққалъа туманлари ҳудудидан бундан минглаб йиллар илгари ҳам Калтаминор, Жамбасқалъа, Қирққиз, Гуддирсимқалъа, Абдақалъа сингари шаҳарлардан сугориш шаҳобчалари ўтган. Бу ерлар обод богубўстон бўлган.

Замон зайли билан узоқ йиллар мазкур масканда ҳаёт тўхтаган, қўлиб-бўстонга айланган. Ўтган асрнинг 40-йилларидан бошлаб Қирққиз масканидаги ерларда ўзлаштиришга эҳтиёж сезила бошлади. Чунки собиқ шўролар Иттифоқида пахта ҳаво ва сувдек зарур эди.

1960 йилларда ва ундан сўнги йилларда ҳам анҳор, ариқ-зоғурлар қўлда қазиларди. Бундай оғир жисмоний иш куз фаслидан то баҳор фаслига қадар давом этар, минг-минглаб одам жалб қилинарди.

1949 йилда Хоразм вилоятидаги экскаватор бошқармаси асосида Тўртқўлда ҳам шундай участка ташкил этилди. Ўша даврни яхши эслайдиган кексаларнинг айтишича, Тўртқўлда биринчи экскаватор ҳам ўша йилда келтирилган. Бу нарса одамлар учун том маънода мўжиза эди. Бақт ўтган сайин деҳқонлар оғир қазув ишидан қутила бошлади. Собиқ ХорЭС базасида ташкил этилган участка ўтган 52 йил давомида турли атамалар олди. Аммо унинг иш моҳияти ўзгармади. Тўртқўл, Бөрүнй, Эллиққалъа туманларидаги қўллаб-ирригация ва мелiorация ишларининг бажарилишида жамоанинг катта улуши бор. Жамоа қўрган ўнлаб кўприklar, ирригация иншоотлари халқ хизматида.

— Ўзбекистонимиз мустақилликка эришгач, давдлик билан бозор муносабатларига ўта бошлади, — дейди Қаландар Матёкубов. — Ҳар бир ишчи-хизматчи ўз имконияти, қобилиятини англаб етди. Бозор муносабатлари асосида ишлаш учун фақат иқтисодийни билиш кифов қилмас экан. Бугуннинг талаби ҳар биримизда ҳуқуқий савод, маданият бўлиши шартлигини кўрсатмокда. Шундагина бурчимизни ва мажбуриятимизни чўқур англаб, азияфамизни онгли равишда бажарамиз. Шу боис ҳам жамоамиз хизматчилари аҳил, ҳар хил келишмовчилик ва жиноят содир қилиш фактлари учрамайди. Халқимиз билиб айтган: «Сўз боши — асалом, иш боши — илтизом» деб. Бўзқармада ўтган йили 859 миллион 853 минг сўмлик иш бажарилди. Йилнинг тўрт ойи мобайнида эса, 98 млн. 438 минг сўмлик иш бажарилди. Айни кунларда жанубий туманлар сугориш тармоқлари учун муҳим аҳамиятга эга бўлган Бўстон канали қурилиши қизгин давом этаётди. Янги барпо қилинаётган каналнинг узунлиги 35 километри ташкил этади. Шундан 10 километрини бошқарма қурувчилари бунёд этидилар. Ака-ука экскаваторчилар Мақсад, Рашид, Мурод Жумабоєвалар, бундо-зери МЕНГЛИБОЙ Сафарбоєв, муҳандислар Нуриддин Ҳасанов, И. Маматовлар зарбдор қурилиш пешкадамларидир.

Н. ОКНАЗАРОВ
«Хуқуқ» мухбири

МАНИЛАДА АВИАҲАЛОКАТ

Яқшанба кунги Филиппин пойтахтидаги аэропортдан ҳавога кўтарилган самолёт океанга қулаб тушган. Маҳаллий авиакомпанияга қарашли унча катта бўлмаган «Фоккер-27» самолёти Маниладан мамлакат шимолидаги Лаоаг шаҳри томон парвоз қилган эди. Маълумотларга кўра, самолёт бортидаги 30 кишидан 2 нафари ҳалок бўлган, қолган йўловчиларни ҳодиса жойига яқин турган баликчилар қутқариб қолишган.

Гувоҳларнинг сўзларига кўра, ҳалокатга самолёт двигателидаги носозлик сабаб бўлган. Бу охириги

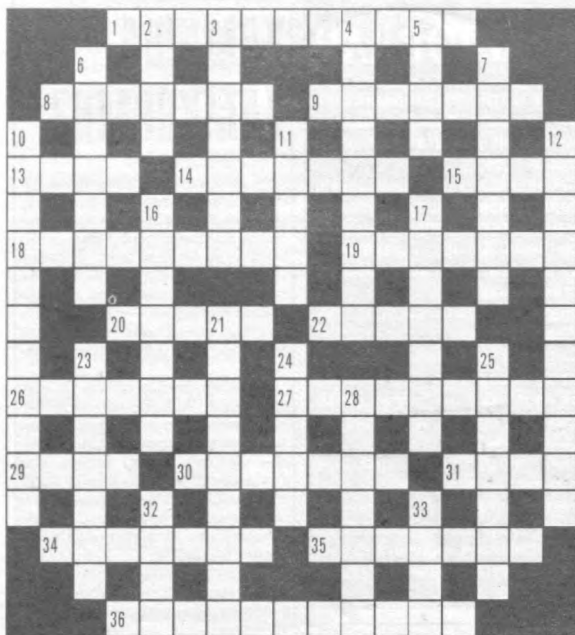
бир ҳафта мобайнида «Фоккер» самолёти билан боғлиқ иккинчи ҳалокатдир. Яқиндагина Люксембургдаги Финдел аэропорти яқинида «Фоккер-50» самолёти қулаб тушиши оқибатида 12 киши ҳалок бўлиб, 10 киши жароҳатланган эди.

НАМОЙИШЧИЛАР ҲИБСА ОЛИНДИ

Бельгия пойтахтида Брюссель полицияси Ироққа қарши тайёрланаётган урушга норозилик билдириб кўчага чиққан намоийшчиларнинг 30 нафарини яқшанба кунги кечқурун ҳибсага олган. Намойишчиларнинг McDonald's тамаддиҳоналари ва Marriott меҳмонхонасига тош отганлари бунга сабаб бўлган.

Ҳибсага олиш чоғида полиция куч ишлатган. Хабарларга кўра, намоийишда 5 мингга яқин киши иштирок этган.

KROSSWORD

Энига: 1. Наполеон Бонапартни Муқаддас Елена оролига олиб келган инглиз кемаси. 8. Лотин Америкасидаги бир қанча мамлакатларнинг пул бирлиги. 9. Жанубий Америкадаги дарё. 13. Ўқ ўтмайдиган пўлат қоплама. 14. Бино олдидаги узун айвон. 15. Сигарет тури. 18. Рус императори. 19. Айқитовандошларга мансуб кўп йиллик гулширага бой доривор ўсимлик. 20. Ўзбек халқ куйларидан бири. 22. Зеҳн, фахм, фаросат. 26. Ўзини мағрурона ва улугвор тутадиган. 27. Мевали дарахт. 29. Ем учун экиладиган галла ўсимлиги. 30. Бир ишни бажариш учун хизмат қиладиган асбоб. 31. Ойни ёпиб бўлмайдиган мато. 34. Доғистон ва Озарбайжондаги халқ. 35. Европанинг жануби-ғарбдаги давлат. 36. Уйқусида уйғоқдек юравериш.

Бўйига: 2. Санок сон. 3. Сабзавот. 4. Кема ортидан келган шамол. 5. Франциядаги шахар. 6. Тропик Африканинг асосий аҳолисини ташкил этган халқлар. 7. Хорижга саноат молларини чиқариш. 10. Экспорт-импорт миллий сугурта компанияси. 11. Дароз дарахт. 12. Физиканинг электрон процесслар ҳақидаги бўлими. 16. «Қозон тўлдирир» маъносини берувчи гуруч. 17. Плутоннинг Шарқ халқлари ўртасидаги номи. 21. Халқаро спорт мусобақаси. 23. Ўзбекистон халқ артисти, ўзбек раққоси (насаби). 24. Уккининг пати. 25. Туркиянинг 1-президенти. 28. Сурнайга ўхшаш мусиқа асбоби. 32. Ҳинд-Европа халқларининг умумий номи. 33. Боши оловда, илдизи сувда бўладиган галла ўсимлиги.

Тўзувчи: Тожиали УМАРОВ

ЎТГАН СОНДАГИ КРОССВОРД ЖАВОБЛАРИ:

Бўйига: 1. Рамазон. 2. Торпеда. 3. Кок. 5. Анод. 6. Тасбех. 7. Сайрам. 9. Зол. 12. Олмош. 13. Урикзор. 16. Автобус. 17. Синоним. 18. Мезон. 19. Камера. 20. Панама. 22. Мода.

Энига: 4. Кактус. 8. Паравоз. 10. Косонсой. 11. Сарпо. 14. Чеча. 15. Кордилера. 20. Полковник. 21. Ералаш. 22. Монолог. 23. Оператор. 24. Тунис. 25. Камалак.

АНА ХОЛОС

ХУНУК ҲАЗИЛ

Ҳаётда ҳар хил воқеалар бўлиб туради. Дейлик, беш яшар боланинг кутилаётган хавф ҳақидаги гапига ишониш мумкинми?

7 ноябрь куни беш яшар болакай Москва шахар ички ишлар бошқармаси навбатчи пултига телефон қилиб, ўзи қатнайдиغان болалар боғчасида бомба портлаши тўғрисида хабар берди. Милиция қаердан кўнғирок қилинганлигини аниқлаб, бола яшайдиган уйга етиб борди. Болакай Москва вилоятидан келган саккиз яшар қариндоши билан келишиб, мазкур «телефон террорчилиги»ни амалга оширган экан.

Болалар ва уларнинг ота-оналарига бундай ишлар билан шуғулланиш яхшиликка олиб келмаслиги тушунтириб қўйилди. Шу куни милиция 16 яшар ПТУ талабасини ҳам «телефон террорчилиги» учун қўлга олган.

ДОНОЛАР ЕМИШКИ...

Жалолiddин Румий айтди: — Ўзинг билмаган, тушунмаган ишга киришма, қайси бир ишга киришмоқчи бўлсанг, ўзинг билган ақлли, тажрибали киши билан кенгаш, унинг маслаҳатида қўлоқ сол, сўнра иш бошла. Шундай қилсанг, ўзингни хатолардан сақлайсан.

Афлотун айтди:

— Ойнага қараган одам ўз юзини гўзал деб билса, ёмон ишлар қилиб бу гўзалликка ҳалал келтирмасин. Агар у ойнада юзини ирганчи кўрса, тасқаралиги ўзига ёқмаса, бу ирганчилик устига яна бир талай ярамасликлар орттирмасин.

Арасту айтди:

— Кўр одам билан кўзи соғ одам бир қудуқ ичига йўқилиб тушган бўлсалар, бахтсизликда ҳар иккаласи баб-баравардир. Лекин кўр одам узрли, уни айблаб бўлмайди, чунки у кўр бўлгани учун, бу фалокатга учради. Шу сабабдан ҳар ким унга ачинади, уни айбламайди. Лекин кўзи очик одамни ҳамма айблайди, кўзи очик бўла туриб, эҳтиётсизлиги орқасида қудуқ ичига йўқилиб тушгани учун уни масҳара қилиб куладилар. Шу сабабдан соғлом кўзга эза бўлганлар шукр қилиб, ҳар бир ишда эҳтиёткорона ҳаракат қилишлари лозимдир.

Луқмон ҳаким айтди:

— Саёй-ғайратсизлик — умид ва муваффақиятнинг кучини битирадиган бир мараздир. Инсоният саодатидан маҳрум бўлиб маъносиз яшаш — саёй-ғайратсизлик асаридир.

— Ширин экан...

А. ТўРАЕВ олган сурат

Лотар Куше

ТУМОВНИНГ РАВОСИ

Машҳур доктор билан суҳбатлашиш тўғрисидаги илтимосим ҳондирлади-ган бўлди. Таниқли хирург мени ўз ишонасида совуққина мулозамат билан қабул қилди.

— Жаноб доктор Хунгердохт, — дедим мен унга, — сиз кўплат матбуот хабарларига кўра юракни кўчириб ўтказиш операциялари новатори сифатида танишсиз. Рухсатингиз билан сизга бир савол берсам: яқин келажақда нима ишлар қилмоқчисиз?

— Янада кўпроқ ва янада яхшироқ кўчириб ўтказмоқчиман, — деди у камтарлик билан.

— Юракларини?

— Биласизми, мен фақатгина амалий врачмасман, — деди у, — балки шу билан бирга тадқиқотчиман. Демак юракни кўчириб ўтказиш билан тўхтаб қолмаймиз. Бўйрак, ошқозон, пайлар ва инсоннинг бошқа аъзоларини ҳам кўчириб ўтказаварамиз, чунки ҳаёт қундан-қунга илгариллаб кетмоқда.

— Жудаям қизиқарли, — дедим мен.

— Ҳа, ҳа, — тасдиқлади у.

— Ҳўш, кейин-чи?

— Биласизми, — деди доктор Хунгердохт, — ҳозир сизга бу ҳақда гап-

ришга ҳаққим бормикин?..

— Майли, мен сизни қийин-қистовга олмайман. Бошқа саволимга жавоб берсангиз. Сиз ўз касбингиздан мамнунмисиз? Балки болаликда бошқа бир касбни, масалан паровоз машинисти бўлишни орзу қилгандирсиз?

— Паровоз дейсизми? Нима эди у? — У бир лаҳза хаёлга чўмди. — Ҳа, биламан, паровоз бу темир йўл эшлонларининг юраги. Йўқ, мен машинист эмас, боғбон бўлмоқчи эдим, пайванд қилишга қизиқардим.

— Демак, мақсадингизга эришибсиз-да? — ҳазиллашдим мен.

— Ҳа, шундай десак ҳам бўлаверарди.

У бир неча лаҳза тин олиб, менга синовчан назар ташлади, сўнгра деди: — Сизга бир сирини очмоқчиман. Яқинда биз мияни кўчириб ўтказиш ишлари билан шуғуллана бошлаймиз.

— Оббо, ахир бу сизнинг «боғбонлик фаолиятингиздаги» энг юқори нўқта-ку.

— Йўқ, бу ҳали асосийси эмас, — деди у, — аммо сир ўртамазда қўлади-ган бўлса... Мен ҳеч кимга ҳеч нарса тўғрисида бигиз очмасликка қасам ич-

дим.

— Яқинда биз тумовни ер юзидан бутунлай йўқотамиз, — деди у секингина.

— Ҳушмадгўйлик қиялпти, деб уйламанг-у, аммо ички органларни кўчириб ўтказиш операцияларингиз менда доимо катта таассурот қолдирган. Тумовнинг йўқ қилиниши эса, улуг ишларингиздан бири бўлади. Ахир сон-саноксиз кишилар шу касалликка чалиниб, гоҳ иситмаси чиқиб, гоҳ акса уриб, гоҳ йўталиб юрадилар, шулардан бири-мана менман. Аммо мен бир нарсга тушунолмай турибман. Айтайлик, касалхонангизда ошқозони, ўт қопи, жигари касалланган бир бемор ётибди. Сиз автофалокатда ҳалок бўлган бир кишининг соппа-соғ ички аъзоларини беморга ўтказиб уни оёққа тургизасиз. Аммо тумов бурун касаллиги-ку... Уни қандай тузатасиз?

Доктор ўрнидан туриб ёнимга келди ва менга синовчан назар ташлади. Сўнгра паст овозда деди:

— Биз яқинда бурунларни ҳам кўчириб ўткази бошлаймиз.

Немис тилидан йўлдош ПАРДА таржамаси

ҚОЙИЛ

АВАРИЯСИЗ МИЛЛИОН КИЛОМЕТР

Авариясиз юриш осон эмас. Ўзинг хато қилмаган тақдирда ҳам, бошқа кимдир хато қилиши мумкин.

Миллион километрлик масофани ҳеч ким билан тўқнашмасдан босиб ўтишни ният қилган ирландиялик ҳайдовчи билан худди шундай ҳодиса юз берди. Голландияда кетаётганда унинг машинасига даниялик ҳайдовчи, «стоп» белгисини пайкамай қолиб, келиб урилди.

Нима бўлганда ҳам ирландиялик эришган натижага ҳавас қилса арзийди. Рулга ўтирганлар жуда яхши билишади, авариясиз миллион километрга яқин йўл босиш осон иш эмас.

«Хуқуқ»имни

билай, ҳаётим

«Қонун ҳимоясида»

бўлсин десангиз

нашрларимизга обуна

бўлишни унутманг!

Индексларимиз:

«Қонун ҳимоясида» журналі — 839, 840
«Хуқуқ» газетаси — 231, 232

Обуна

2
0
0
0
3

